

HUMANITY AND SCIENCE

**Abstracts of XXXIII International Scientific
and Practical Conference
USA, Seattle**

**USA, Seattle
16 – 17, May 2022**

UDC 001.1

BBK 29

The 33th International scientific and practical conference «Humanity and Science» (May 16-17, 2022) Primedia E-launch LLC, USA, Seattle. 2022. 121 p.

ISBN 978-1-6495-4121-5

The recommended citation for this publication is:

Petrov P. Learning Styles and Strategies // Humanity and Science. Abstracts of the 33th International scientific and practical conference. Primedia E-launch LLC, USA, Seattle. 2022. Pp. 39- 43. URL: <http://el-conf.com.ua/>.

Science editor:

Solodka N.V.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Reviewers:

Monique Carnaghan

*Associate Professor in Economics in the Department of Economics,
University of Lethbridge, Canada*

Ostin Koonin

Professor of Information, Operations & Management Sciences, NYU Stern

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine, Russia and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: el-conf@ukr.net

homepage: <http://el-conf.com.ua>

©2022 Primedia E-launch LLC

©2022 Authors of the articles

CONTENT

Belei Ya. MIGRATION POLICY OF UKRAINE AND MECHANISM OF REGULATION OF INTERNATIONAL LABOR MIGRATION	5
Hladii Ye. ESTABLISHMENT OF A SPECIAL TRIBUNAL FOR THE PUNISHMENT OF THE CRIME OF AGGRESSION AGAINST UKRAINE.....	11
Holovko O. THE PROCEDURE OF APPOINTMENT AND RESIGNATION FROM THE PROSECUTOR GENERAL'S POSITION: PRACTICAL AND THEORETICAL ISSUES....	17
Dovhanych V. WAR AND JUSTICE	21
Dubchak O. LEGAL ASPECTS OF THE INSTITUTE OF COMPLICITY IN UKRAINE.....	26
Yemelianova I., scientific adviser Korohod S. THE ROLE AND IMPORTANCE OF THE INSTITUTION OF PUNISHMENT IN THE CRIMINAL LAW OF UKRAINE: PROBLEMATIC ASPECTS.....	30
Zinkevych V. MONITORING OF FORESTS WITH THE HELP OF GIS-TECHNOLOGIES.....	34
Ilash V., scientific adviser Kondratyeva L. TESTIMONY OF AN ATTORNEY AS A WITNESS IN CRIMINAL PROCEEDINGS.....	37
Kovtun N. ANALYSIS OF THE COMPETENCE APPROACH IN THE SYSTEM OF TRAINING THE FUTURE TEACHER OF PRIMARY EDUCATION.....	40
Kotlyarenko K. DEMOCRACY IN THE DOCTRINE OF THOMAS HOBBS	45
Kots S., Kots V., Krat Ye. STUDY OF ANXIETY IN STUDENT YOUTH 2022	49
Kushnir A. PROCEDURAL TERMS IN CIVIL PROCEEDINGS AND THEIR EFFECT UNDER THE CONDITIONS OF MARITIME STATE IN UKRAINE.....	54
Linnik K. VACCINATION AGAINST COVID-19 AMONG STUDENTS OF KhNMU	59
Lipavskiy I. DETECTION OF CHANGES OF MIGRATION AND POPULATION MIGRATION WITH THE HELP OF GIS TECHNOLOGIES	61

<i>Mazhara G., Roshchyna N., Shevchuk O.</i> IMPLEMENTATION OF SMART GRID CONCEPT IN UKRAINIAN ELECTRICAL NETWORKS	64
<i>Olishkevych S.</i> PROBLEMS OF QUALIFICATION OF OFFENSES IN THE FIELD OF LAND LEGISLATION	69
<i>Ostapenko O.</i> ENERGY AND ECONOMIC EFFICIENCY OF COGENERATION HEAT PUMP INSTALLATIONS IN THE THERMAL SCHEME OF THE BOILER HOUSE IN UZYN	72
<i>Paziuk P.</i> CONTINENTAL BLOCKADE: A WINNING LONG-TERM STRATEGY OR AN VENTURE	77
<i>Roshylo V., Kovalevich D.</i> DIRECTIONS OF REFORMING THE FINANCIAL MECHANISM OF THE HEALTHCARE SYSTEM OF UKRAINE.....	81
<i>Riabokon L., scientific supervisor Broda A.</i> LEGAL PROBLEMS OF FINANCIAL CONTROL IN UKRAINE..	84
<i>Sidun K., scientific supervisor Sevriukov D.</i> THE IMPORTANCE OF THE NURENBERG PROCESS FOR THE FURTHER DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL LAW.....	89
<i>Chaban Yu., scientific supervisor Korchynska O.</i> FEATURES OF CHILDBIRTH DURING THE WAR	96
<i>Shlianchak S.</i> PERIODS OF DEVELOPMENT OF CRYPTOGRAPHIC PROTECTION OF INFORMATION	103
<i>Shum Yu.</i> ESG TRENDS STRATEGIES IN BUSINESS....	105
<i>Yakimenko P., Lysko T.</i> FEATURES OF PUNISHMENT AND QUALIFICATION OF CRIMINAL OFFENSES IN CONDITIONS OF MARTIME	110
<i>Shemihon O.</i> SCIENTIFIC-THEORETICAL AND PRACTICAL FUNDAMENTALS OF MANAGEMENT METHODS	114

МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ТА МЕХАНІЗМ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ РОБОЧОЇ СИЛИ

Белєй Я. В.,

*студентка економічного факультету
Ужгородський національний університет
м. Ужгород, Україна*

***Анотація.** У дослідженні розглянуто особливості формування та розвитку вітчизняної міграційної політики, яка утворилася відповідно до локальних економічних умов та соціального устрою. Розглянуто теоретичні аспекти сутності досліджуваного явища, а також послідовність етапів його утворення. Досліджено механізм регулювання міжнародного переміщення робочої сили на трьох рівнях: національному, регіональному та міжнародному.*

Для поглиблення уявлень щодо обраної теми проаналізовано динаміку статистичних показників, що характеризують рух міжнародних міграційних потоків за участі українців. Окреслено головні причини масової міграції громадян України до країн Європи, а також висунуто пропозиції щодо удосконалення вітчизняної міграційної політики.

Ключові слова: міграція, міграційна політика, державне регулювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні інтеграційні процеси та глобалізація економіки змушують суспільства різних країн приділяти значну увагу проблемі міграції населення. Це питання стосується як витоку кваліфікованої робочої сили та інтелектуальних кадрів, так і стихійного руху мігрантів із нерозвинених країн. Такі процеси зумовлюють ряд дестабілізуючих наслідків, які у свою чергу викликають загострення соціальних криз, безробіття, нестачу кваліфікованих спеціалістів, погіршення демографічного фонду, необхідність асиміляції представників різних національностей у межах одного суспільства та багато інших суперечностей. Саме це породжує необхідність запровадження системи регуляторних заходів із боку органів державного управління.

Сукупність таких заходів складає міграційну політику – діяльність держави, яка спрямована на здійснення контролю та регулювання міграційних процесів. Вона являє собою комплекс організаційних, юридичних та адміністративних заходів, що здійснюються державними органами та організаціями з метою впливу на переміщення населення, дослідження структури міграційних потоків, а також їх соціального та демографічного складу [1, с. 67].

Вітчизняна міграційна політика почала формуватися після проголошення незалежності України. На початкових етапах розробки положень цієї політики відбувалося створення нормативно-правової бази, покликаної регулювати міграційні питання. Як наслідок, було ухвалено низку законодавчих актів, розроблених відповідно до Конституції України та міжнародних зобов'язань, покладених на державу. Головними правовими актами у сфері міграції стали: ЗУ «Про імміграцію», ЗУ «Про зовнішню трудову міграцію», ЗУ «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства».

Подальше удосконалення міграційної політики України базувалося на зміцненні міжнародної співпраці у цій галузі, імплементації міжнародних стандартів і рекомендацій до вітчизняного законодавства, а також ратифікації конвенцій Міжнародної організації праці.

Сучасний механізм регулювання міжнародної міграції здійснюється на трьох рівнях: національному, регіональному та міжнародному. Механізм національного рівня індивідуальний для кожної держави, оскільки виражається власною системою регулюючих заходів, що розроблені відповідно до національних особливостей країни, її соціально-економічного стану, суспільного устрою, соціальних умов та геополітичної ситуації [2, с. 254].

Регіональний рівень регулювання міграційних потоків представлений регіональними інтеграційними утвореннями, найбільш очевидним прикладом яких є Європейський Союз. У тексті Римського договору, який заклав основи заснування ЄС, одним із центральних положень став принцип вільного переміщення осіб.

Подальша співпраця країн європейського альянсу у сфері міжнародної міграції була закріплена прийняттям Шенгенської угоди, яка передбачала скасування паспортного мита та запровадження спільної міграційної політики для членів ЄС.

Уособленням міждержавного рівня міграційного регулювання є діяльність Міжнародної організації праці та Міжнародної організації з питань міграції. Обидві інституції функціонують на основі співпраці з урядовими, міжурядовими установами, громадськими організаціями, профспілками та об'єднаннями роботодавців. Головне завдання організацій полягає у координації міжнародної політики у сфері міграції робочої сили.

Міграційна політика будь-якої країни, зокрема України, повинна проводитися відповідно до соціально-економічної ситуації та з урахуванням динаміки міграційних потоків, темпів їх руху. Саме тому для ефективного державного управління вкрай важливо розробити підходящу методичку для розрахунку показників міграції. Оскільки точні дані про рух населення (демографічний склад, вікову та статеву структуру) дають можливість приймати більш раціональні рішення у сфері міжнародної міграції.

В Україні консолідованим збором інформації про переміщених осіб займається Державна служба статистики. За її даними протягом 2005-2020 років кількість прибулих до країни осіб перевищує кількість вибулих на 277,9 тисяч (табл. 1).

Таблиця 1

Міграційний рух населення України у 2005-2020 роках*

	Усі потоки			У т. ч. міждержавна міграція		
	кількість прибулих	кількість вибулих	міграційний приріст (скорочення)	кількість прибулих	кількість вибулих	міграційний приріст (скорочення)
2005	763 222	758 639	4 583	39 580	34 997	4 583
2010	683 449	667 316	16 133	30 810	14 677	16 133
2015 ¹	533 278	519 045	14 233	30 659	21 409	9 250
2016 ¹	256 808	246 188	10 620	14 311	6 465	7 846
2017 ¹	442 287	430 290	11 997	28 360	20 234	8 126

2018 ¹	629 276	610 687	18 589	39 307	24 252	15 055
2019 ¹	576 032	554 520	21 512	45 011	26 789	18 222
2020 ¹	435 280	425 964	9 316	26 361	19 121	7 240

¹ Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях

* Джерело: Державна служба статистики України [3]

Однак через розбіжності методологій дані із різних джерел можуть не співпадати або навіть показувати протилежні тенденції. Так, у щорічному статистичному збірнику Департаменту ООН з економічних та соціальних питань «Чисельність міжнародних мігрантів 2020» («International Migrant Stock 2020») кількість українців, що виїхали за кордон у 2020 році, оцінюється у 6,1 млн осіб (рис. 1).

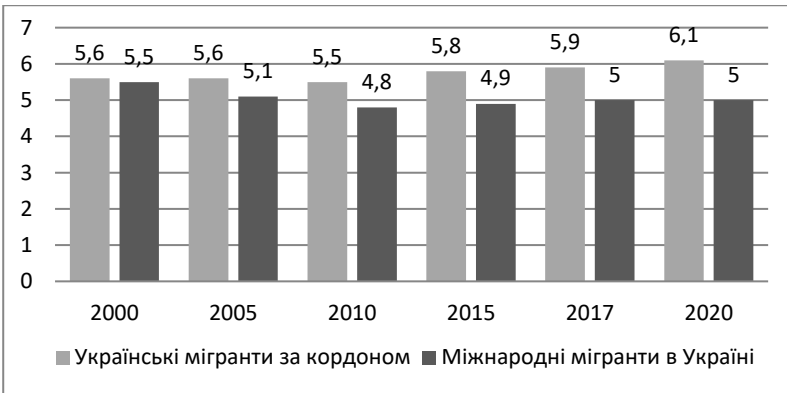

Рис. 1. Кількість українських мігрантів за даними ООН, млн осіб
Джерело: International Migrant Stock 2020 [4]

Протягом довгого часу головною причиною виїзду українців залишається трудова міграція. Міжнародна організація з міграції оцінює кількість трудових переселенців із України у 688 тис. осіб. За даними Держстату цей показник у 2017 році склав 1,3 млн, а науковці Київської школи економіки та Центру економічної стратегії наводять дані про 2,5 та 2,6 млн осіб відповідно [5].

Зростаючі тенденції трудової міграції викликані низкою передумов:

1) низький рівень середньої заробітної плати та прожиткового мінімуму у порівнянні із країнами Європи та Північної Америки;

2) підвищена конкуренція, викликана великою кількістю працівників у галузі економіки, права (що свідчить про недосконалість системи освіти);

3) відсутність попиту на фахівців вузької спеціалізації;

4) нерозвиненість окремих регіонів країни;

5) значне підвищення рівня безробіття внаслідок поширення пандемії COVID-19: у 2021 році коефіцієнт склав 10,3%, що на 1,7% вище від аналогічного показника 2019 року [7].

На початку 2022 року в українському суспільстві відбулася нова хвиля масової міграції, викликана військовою агресією Російської Федерації. За даними ООН, від 24-го лютого станом на початок травня 2022 понад 12 мільйонів українців стали вимушеними переселенцями: близько 6,5 млн були переміщені всередині країни, а більше 6 млн громадян виїхали закордон [6].

Враховуючи всю складність ситуації для подолання міграційної кризи в Україні необхідно застосувати систему регуляторних заходів:

1) у першу чергу, створити єдиний центральний орган влади, що спеціалізується на питаннях міграції та забезпечить координацію діяльності різних організацій та установ у межах такої компетенції;

2) розробити електронну базу даних, з інформацією про зовнішньо переміщених громадян України (із розподілом на країни знаходження);

3) розробити уніфіковане методично-організаційне та технічне забезпечення для статистичних органів; сприяти проведенню наукових досліджень по вивченню міграційних процесів в Україні;

4) запровадити державні програми для повернення та реінтеграції для громадян, у тому числі кваліфікованих фахівців із

подальшим доступом до програм професійної підготовки та перепідготовки працівників.

Висновки. Підсумовуючи вищесказане, можна зазначити, що побудова ефективної міграційної політики за сучасних умов можлива виключно у контексті міжнародного співробітництва. Незважаючи на важкість взаємоузгодження інтересів сторін, існує об'єктивна необхідність встановлення міждержавних домовленостей у сфері легальності та безпеки міграційних потоків. Міжнародний механізм регулювання руху робочої сили дозволяє налагоджувати тісні економічні зв'язки для співпраці між країнами, закріплює на міжнародному рівні права та обов'язки учасників міграційних відносин, ініціює програми реінтеграції біженців та сприяє пошуку спільного вирішення актуальних проблем міжнародної міграції.

Література:

1. Малиновська О.А. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії : монографія / О. А. Малиновська. – К.: НІСД, 2018. – 472 с.. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2018-07/Migration_Politic_Print-fin-3178a.pdf

2. Шапоренко, О. І. Державна міграційна політика: шляхи регулювання та принципи / О.І. Шапоренко // Право та державне управління. – № 2 (35). – 2019. – С.252-257 URL: <https://doi.org/10.32840/pdu.2-2.36>

3. Міграційний рух населення у 2005-2020 роках / Державна служба статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

4. International Migrant Stock 2020 / United Nations Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2020) URL: <https://www.un.org/development/desa/pd/content/international-migrant-stock>

5. Тищук Т. Українська міграція / Інформаційна платформа «VoxUkraine» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://vo-xukraine.org/velika-migratsiya-chomu-nihtu-v-ukrayini-ne-znae-skilki-nashih-gromadyan-viyihalo-za-kordon/>

6. How many Ukrainians have fled their homes and where have they gone? / BBC URL: <https://www.bbc.com/news/world-60555472>

7. Рівень безробіття в Україні / Інформаційний фінансовий портал «МінФін» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/unemploy/2021/>

УДК 343.1

Юридичні науки

СТВОРЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО ТРИБУНАЛУ ДЛЯ ПОКАРАННЯ ЗЛОЧИНУ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Гладій Є.В.

аспірант

*Національної академії внутрішніх справ
кафедри кримінального процесу*

Анотація. У статті аналізується притягнення російського керівництва та військовослужбовців до міжнародної кримінальної відповідальності за масштаби і серйозність злочинів, які є безпрецедентними в історії України. Актуальність цієї теми буде залишатися до того моменту, поки всі воєнні злочинці не будуть покарані. Доводиться, що не зважаючи на всі проблеми збору доказів, українська влада та міжнародні інстанції докладають усіх зусиль з метою спрощення цього процесу, оскільки докази мають бути чіткими та зрозумілими чи то для спеціального Трибуналу, чи то для міжнародних судів, таких як Міжнародний кримінальний суд, Міжнародний Суд ООН та Європейський суд з прав людини

Ключові слова: держава-агресор, воєнні злочини, злочини агресії, Спеціальний Трибунал, збирання доказів.

Починаючи з 2014 року Російська Федерація порушувала територіальну цілісність та суверенітет України. 24 лютого 2022 року держава-агресор розпочала повномасштабне вторгнення на територію нашої країни. Станом на 3 квітня 2022 року Офіс генерального прокурора зареєстрував 4079 злочинів агресії та

воєнних злочинів РФ на території України [1], а їхня кількість тільки збільшується.

На юридичному фронті Україна активно використовує можливості наявної архітектури органів міжнародного правосуддя:

- Міжнародний Суд ООН (заплановані слухання у справі за Конвенцією про запобігання злочину геноциду та покарання за нього);

- Міжнародний кримінальний суд (рішення прокурора про початок розслідування воєнних злочинів та злочинів проти людяності та передача ситуації в Україні на розгляд МКС спільною заявою 39 держав-учасниць Римського статуту);

- Європейський суд з прав людини (рішення Європейського суду з прав людини про застосування тимчасових (забезпечувальних) заходів від 1 березня 2022 року).

Втім, нічого з цього, на жаль, не дає юридичної можливості притягти до відповідальності найвище керівництво держави-агресора за злочин агресії, який створив передумови для всіх інших міжнародних злочинів. Юрисдикція МКС щодо цього злочину має вкрай обмежений характер і за умов нератифікації Російською Федерацією Римського статуту та поправок до нього не створює у суду потрібної юрисдикції.

А тому 4 березня 2022 року було проголошено Декларацію про створення спеціального Трибуналу для покарання злочину агресії проти України (далі – Трибунал) [2]. Відповідний спеціальний Трибунал може бути створено шляхом укладання міжнародного договору та створенням статуту Трибуналу. Над проектом цієї Декларації за дорученням міністра закордонних справ України Д. Кулеби працював останні дні М. Гнатівський з групою провідних британських юристів-міжнародників: Філіпом Сендсом, Дапо Аканде, Філіпом Лічем, колишнім британським прем'єр-міністром Гордоном Брауном та іншими.

Це не перший такий крок в історії. Подібна декларація, підписана під час Другої світової війни, передувала Нюрнберзькому процесу з покарання нацистів за воєнні злочини. Проте важливою деталлю є те, що за міжнародним правом агресія є

злочином, але наразі відсутні ефективні шляхи покарання російського керівництва за неї. Тож мета – закрити цю прогалину.

3 квітня 2022 року Президент України В. Зеленський оголосив про створення спеціального механізму правосуддя для притягнення до відповідальності осіб, причетних до злочинів проти українського народу [3].

У міжнародному праві є класична четвірка міжнародних злочинів: геноцид, злочини проти людяності, воєнні злочини та злочин агресії. Винних у їхньому вчиненні притягують до відповідальності на національному рівні та у міжнародних судах та трибуналах.

Геноцид передбачає намір знищити національну, етнічну, релігійну чи расову групу частково або повністю. Доказів наміру керівництва Російської Федерації скоїти злочин геноциду щодо українського народу – недостатньо, хоча Україна використала спеціалізовану конвенцію, щоби позватися з цього приводу до Міжнародного суду ООН. Злочинами проти людяності є широко-масштабні або систематичні вбивства, тортури, ув'язнення та інші схожі за своєю жорстокістю насильницькі дії.

Воєнні злочини – це специфічні порушення норм міжнародного гуманітарного права (іншими словами, права збройних конфліктів), як-от умисні та невибіркові атаки на цивільне населення та об'єкти, одягання форми супротивника, використання цивільних або захисної символіки (наприклад, Міжнародного комітету Червоного хреста) для прикриття військових об'єктів, напади на культурні цінності тощо. З цього приводу є докази злочинних дій Російської Федерації.

А от останній злочин з четвірки - злочини агресії варто розглянути окремо.

Здійснивши збройний напад на Україну в порушення Статуту ООН, керівник Російської Федерації та його оточення вчинили міжнародний злочин агресії, передбачений Римським статутом та міжнародним звичаєвим правом. Це у світі не підлягає сумніву. Пояснення Російської Федерації про уявний «геноцид», бажання

«денацифікації» України та захист Росії від НАТО – навіть близько не легітимізують напад.

3 березня Генеральна асамблея ООН з рекордною підтримкою, 141 голосом «за», визнала, що російська агресія брутально порушує Статут ООН. Суб'єктами цього злочину є члени керівництва країни, яка здійснює агресію. У Росії це президент Путін, міністр закордонних справ Лавров, міністр оборони Шойгу, вище керівництво російської армії та інші керівні особи Росії, які брали участь у розгортанні агресії проти України. Так само у Нюрнберзі судили міністра закордонних справ нацистської Німеччини Ріббентропа, військових керівників Рейху тощо.

Їхній імунітет як посадових осіб російської влади, доки в Росії не змінився режим, також не є нездоланною перешкодою для процесу. Є, звісно, і відмінності від часів Нюрнберга: тоді багато нацистських злочинців були піддані смертній карі; зараз у Європі це є нереальним. Одне з головних питань – де саме притягти до відповідальності злочинців.

Саме тому прийнято рішення про створення спеціального механізму правосуддя, який допоможе Україні та світу притягнути до конкретної відповідальності осіб, які розв'язали або будь-яким чином брали участь у цій страшній війні проти українського народу та у злочинах проти наших людей.

Звертаючись до статуту першого Спеціального Трибуналу, який отримав назву Нюрнберзький, можемо констатувати спрощення процедури використання доказів Трибуналом. Стаття 19 Статуту вказує, що Трибунал не повинен бути надто формальним щодо використання доказів та встановлює і використовує більш оперативну процедуру і допускає будь-які докази, які на його думку мають доказову силу [4]. Додатково варто зазначити, що стаття 21 Статуту наголошує на тому, що Трибунал приймає без доказів загальновідомі факти та офіційні державні документи, включаючи акти і документи комітетів, створені союзними країнами для розслідування військових злочинів [4].

Ще одним історичним прикладом може слугувати Міжнародний трибунал для колишньої Югославії, створений Радою

Безпеки ООН 25 травня 1993 року на основі резолюції № 827 Ради Безпеки ООН. Звернемося до Правил процедур і доказів цього трибуналу. Секція 3 Правил встановлює правила щодо доказів, зокрема те, що Трибунал не зобов'язаний використовувати положення національних законодавств, що регулюють питання доказів [5]. Знаходимо також схоже положення, яке зазначає, що Трибунал може використовувати будь-які докази, які, на його погляд, мають значення [5]. Аналізуючи положення вищезазначених документів може дійти певного висновку про те, що збирання доказів має відбуватися таким чином, щоб відповідні докази були прийняті Трибуналом. Не зважаючи на те, що критерії досить нечіткі та незрозумілі, зібрані докази мають бути чіткими і зрозумілими.

Аналізуючи положення вищезазначених документів може дійти певного висновку про те, що збирання доказів має відбуватися таким чином, щоб відповідні докази були прийняті Трибуналом. Не зважаючи на те, що критерії досить нечіткі та незрозумілі, зібрані докази мають бути чіткими і зрозумілими.

Однією з основних проблемою збору доказів є обмежений доступ до доказової бази, оскільки на цей момент відбуваються активні військові дії, має місце тимчасова окупація територій, на яких відбувалися та продовжують відбуватися злочини. Вирішенням проблеми постають ті цифрові інструменти, які створюються українською владою, зокрема спеціалізований сайт, на якому збираються всі докази злочинів РФ проти України [6]. Разом з тим Організація Об'єднаних Націй оголосила про створення комісії для розслідування воєнних злочинів та інших зловживань, скоєних під час вторгнення Російської Федерації в Україну [7].

Всі докази, що будуть отримані через цифрові інструменти та зібрані комісією зможуть бути використаними спеціальним Трибуналом та іншими міжнародними судами. Отже, наразі перед Україною та усім міжнародним співтовариством лежить важливе та складне завдання розроблення і задіяння міжнародних судових механізмів, органів розслідування, міжнародних експертів та фахівців задля покарання усіх осіб, які вчиняли тяжкі злочини

проти українського народу, з метою досягнення справедливості, компенсації для потерпілих і уникнення звірств у нашій історії. Міжнародні злочини не мають строків давності щодо притягнення до відповідальності. Історія засвідчує, що рано чи пізно навіть високопосадовці постають перед обличчям правосуддя і несуть належну відповідальність за скоєне.

Література

1. Веб-сторінка Офісу генерального прокурора України. URL: <https://www.gp.gov.ua/>.

2. Декларація про створення спеціального Трибуналу для покарання злочину агресії проти України. URL: <https://www.euro-integration.com.ua/files/a/a/aad78adcombined-statement-and-declaration-1-.pdf>.

3. Веб-сторінка Офісу Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/news/volodimir-zelenskij-iniciyuyevstvorennya-specialnogo-mehaniz-74057>.

4. Статут Міжнародного військового трибуналу для суду та покарання головних військових злочинців європейських країн осі. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_201#Text.

5. Rules of Procedure and Evidence of the International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia. URL: https://www.icty.org/x/file/Legal%20Library/Rules_procedure_evidence/IT032Rev50_en.pdf.

6. Веб-сторінка warcrimes. URL: <https://warcrimes.gov.ua/>.

7. Веб-сторінка Ради ООН з прав людини. URL: <https://waps.ohchr.org/en/pressreleases/2022/03/president-human-rights-council-appoints-members-investigative-bodyukraine>.

THE PROCEDURE OF APPOINTMENT AND RESIGNATION
FROM THE PROSECUTOR GENERAL'S POSITION:
PRACTICAL AND THEORETICAL ISSUES

Holovko Olha,

*student of Educational and Scientific Institute of Law
Taras Shevchenko National University of Kyiv
Kyiv, Ukraine*

Annotation: *This study considers procedural and organisational guarantees of the independence of the Prosecutor's General status, demonstrates the lack of their effectiveness, and provides proposals to improve the mechanisms of genuine validation of the independence of the Prosecutor.*

Keywords: *Prosecutor General of Ukraine, the legal status of the Prosecutor General of Ukraine, the procedure of appointment, the procedure of resignation.*

The Prosecutor General is an official who heads the single centralised system of the prosecution in Ukraine. However, the fragility of the Prosecutor's legal status in the state hierarchy has repeatedly led to frequent and unjustified personnel, structural decisions, and constant changes in the orders of the Prosecutor General [4, p.70].

Paragraph 34 of the Report on European Standards on the Independence of the Judiciary emphasizes that the procedure for the appointment and dismissal of the Prosecutor General plays a vital role in the proper functioning of the Prosecutor's Office. Therefore, the method of selection of the Prosecutor General must ensure public trust and respect for the judiciary system. Thus, the Commission recommends that "professional, non-political experience" be involved in such a process in a collegial form, proposing the establishment of a commission composed of people respected by the public and trusted by the government [2]. It seems especially relevant in this case because this kind of decision has a high risk of being politicised due to the requirement to obtain the consent of the Ukrainian Parliament [1, p.33].

Under Article 106 (1) of the Constitution of Ukraine, the President of Ukraine has the authority to appoint and dismiss, with the consent of the Verkhovna Rada of Ukraine, the Prosecutor General of Ukraine. In contrast to this provision, Art. 39 (1) of the Statute "On the Judiciary system and the Status of Judges" stipulates that the Chairman of the Supreme Court is elected and dismissed by secret ballot by the Plenum of the Supreme Court from among the judges of the Supreme Court. Therefore, it seems that the approach to the election of the Chairman of the Supreme Council from the point of view of ensuring his independence is more correct than concerning the Prosecutor General.

Article 40 (3) of Statute "On the Prosecutor's Office" sets requirements for a candidate for the post of Prosecutor General. Namely, the candidate shall be a citizen of Ukraine who has higher legal education and practical experience in the law for at least ten years; knows the state language; has good business professional and organisational skills, and has no arrears of child support.

The Prosecutor General has a wide range of powers in law enforcement. That is why the author proposes changing the requirement "practical experience in the law for at least ten years" to "practical experience *in criminal law and prosecution* for at least ten years" because the person appointed as Prosecutor General has to be well aware of the specific of the functioning of the prosecution.

Another issue is that neither the Constitution of Ukraine nor the current version of Statute "On the Prosecutor's Office" regulates the procedure for selecting candidates for appointment to the post of Prosecutor General of Ukraine. Therefore, the President of Ukraine decides at his discretion on selecting candidates for office, which criteria other than formal compliance with the legislative qualification and age requirements. Therefore, the President of Ukraine decides at his own discretion on the selection of candidates for office, which criteria other than formal compliance with the legislative qualification and age requirements. Respectively, selecting a candidate for an appointment, which takes place through the relevant clerical procedures, takes place in conditions of maximum secrecy.

For the effective guarantee of the independence principle of the prosecution, scholars propose to make the procedure of nomination of candidates for this position public and transparent and empower all relevant legal and human rights state institutions to nominate Prosecutor General. The results of the competitive selection should also be available to the public [5, pp.3 - 4]. Other scholars propose to appoint and dismiss not with the participation of the Verkhovna Rada but the High Council of Justice. In particular, the appointment of the Prosecutor General as President of Ukraine should take place at the request of the GRP from candidates previously recommended to it by the Ukrainian Conference of Prosecutors. Such a procedure for the appointment of the Prosecutor General, in which the judiciary and the prosecutorial community participate, is provided, for example, in Bulgarian, Spanish, and Polish legislation [6].

In addition, the Verkhovna Rada of Ukraine, under Art. 85 (25) of the Constitution of Ukraine can express the motion of no confidence in the Prosecutor General, which results in his resignation from the position.

As stated in paragraph 14 of conclusion № 667/2012 of the Venice Commission on the draft Law of Ukraine "On the Prosecutor's Office" (October 2012), the Prosecutor General is not part of the government. Therefore the Verkhovna Rada of Ukraine should not be empowered to express the motion of no confidence, which is purely a political tool. The Prosecutor should be dismissed only for severe violations of the law after a fair trial [4]. Accordingly, the norms on expressing no confidence in the Prosecutor General of the Verkhovna Rada of Ukraine should be abolished [3].

Under Article 85 (25) of the Constitution of Ukraine, the Verkhovna Rada of Ukraine may express a vote of no confidence in the Prosecutor General of Ukraine, which results in his resignation from his office. Consequently, the subsequent existence of the institute of the motion of no confidence creates a high risk of unhindered and ungrounded resignation from the position, which questions the independence of the Prosecutor General of Ukraine [4, p.89].

Conclusions

Thus, the Prosecutor General is an official, largely dependent on public authorities, their officials, from political parties. Consequently, formally proclaimed effective ways of appointment and resignation do not guarantee Prosecutor's General independence at all.

Therefore, we consider that the Statute "On the Prosecutor's Office" needs to be amended to eliminate the clan-hierarchical subordination of prosecutors to the Prosecutor General and the political responsibility of the Prosecutor General.

Literature:

1. Висновок № 667/2012 щодо проекту Закону України «Про прокуратуру» (підготовлений українською Комісією зі зміцнення демократії та утвердження верховенства права), схвалений Венеціанською Комісією на її 92-ому пленарному засіданні (12-13 жовтня 2012). URL: https://pravo.org.ua/files/Criminal%20justice/_pdf

2. Report on European standards as regards the independence of the judicial system: part II – the prosecution service. Adopted by the Venice Commission at its 85th plenary session (Venice, 17-18 December 2010)/ URL: <https://rm.coe.int/1680700a60>

3. Подкопаєв С. В. Інституційно-правовий аспект функціонування прокуратури в Україні // Публічне право - 2019 - № 4 (36) — С. 111-118

4. Маслова О.В. Адміністративно-правове забезпечення гарантій незалежності прокурора в Україні – УДК 342.98+34.038.2 — 2021 — с. 222. URL: http://phd.znu.edu.ua/page/PhD/maslova/Maslova_dis.pdf

5. Шинальський О. І. Хто і як може маніпулювати прокурором в незалежній Україні / О. І. Шинальський // Радник юстиції – № 2 – 2008 – С. 2-7

6. Руденко М. Посада «Генерального прокурора»: чи настав час для розбудови її нової конституційно-правової моделі? / М. Руденко // – 2020. URL: <https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/posada-generalnogo-prokurora-chy-nastav-chas-dlya-rozbudovy-yiyi-novoyi-konstytutsijno-pravovoyi-modeli/>

ВІЙНА ТА ПРАВОСУДДЯ

Довганич В.В.

аспірант

*Національної академії внутрішніх справ
кафедри кримінального процесу*

Анотація. У статті аналізується судочинство України, яке під час воєнного стану зазнало суттєвих змін, як і всі інші сфери суспільного життя. Актуальність цієї теми буде залишатися до того моменту, поки війна в країні не закінчиться та не стабілізується ситуація роботи судів. Доводиться, що не зважаючи на всі проблеми, з якими стикаються суди України, керівництво країни, зокрема й судова гілка влади намагаються якомога швидше адаптуватися до розвитку подій, оскільки війна не означає повну зупинку судочинства.

Ключові слова: здійснення правосуддя, держава-агресор, доступ осіб до правосуддя.

Проблеми із забезпеченням справедливого судочинства існують навіть у мирний час. Збройний конфлікт лише ускладнює контекст додатковою низкою викликів. Починаючи з 2014 року Російська Федерація порушувала територіальну цілісність та суверенітет України, а 24 лютого 2022 року держава - агресор розпочала повномасштабне вторгнення на територію нашої країни.

В умовах війни доступ до окупованих або тимчасово неконтрольованих територій обмежений, а документування ймовірних порушень там – небезпечне, або й неможливе. Слідчим, прокурорам, адвокатам і суддям може бракувати досвіду роботи з деякими особливими категоріями надтяжких порушень, як-то воєнні злочини або злочини проти людяності. Правосуддя щодо певних типів кримінальної поведінки, наприклад, сексуального та гендерно - обумовленого насильства, утруднене стигматизацією, табуванням а, отже, і «невидимістю» подібних тем. Та чи не найгостріша проблема – це поляризація суспільства, виснаженого війною. За таких умов може зрости небезпечний запит на швидкі

обвинувальні вироки задля однозначного поділу на «своїх» і «чужих» та за рахунок нехтування базовими процедурними вимогами до справедливого суду.

Станом на 3 квітня 2022 року Офіс генерального прокурора зареєстрував 4 079 злочинів агресії та воєнних злочинів Російської Федерації на території України, а їхня кількість тільки збільшується [1].

Воєнний стан, який введено в Україні з 24 лютого 2022 року, триватиме до 24 травня 2022 року, а далі, цілком ймовірно, буде продовжений. Формально війна в країні не має впливати на процес здійснення судочинства чи перешкоджати захисту прав осіб та бізнесу. Закон визначає, що правосуддя на території, на якій введено воєнний стан, здійснюється лише судами. Скорочення чи прискорення будь-яких форм судочинства в умовах воєнного стану забороняється. У разі неможливості здійснювати правосуддя судами, які діють на території, де введено воєнний стан, законами України може бути змінена територіальна підсудність справ, що розглядаються в цих судах, або в установленому законом порядку змінено місцезнаходження судів (ч. 1, ч. 2 ст. 26 Закону України «Про правовий режим воєнного стану») [2]. Відповідно, суди, де це можливо, мають працювати у штатному режимі.

Тобто в умовах воєнного стану сфера національної кримінальної юстиції опинилася перед викликом поєднання безперервного здійснення правосуддя для реалізації принципу невідворотності відповідальності за вчинене кримінальне правопорушення з одночасним забезпеченням безпеки осіб, задіяних у кримінальному провадженні.

Водночас забезпечити стабільну та безперебійну роботу всіх судів в умовах війни вкрай складно. Для прикладу, довоєнна статистика свідчить, що щодня до Єдиного державного реєстру судових рішень вносились близько 30 тис. судових рішень, тоді як зараз, за даними Голови Ради суддів України, цей показник складає близько 11 500 судових рішень на день [3].

Більше того, незважаючи на фактично триваючий з 2014 року

в Україні збройний конфлікт (окупація Криму та частини Донецької і Луганської областей), підстави, повноваження та способи, про які йдеться у вищевказаному законі, не відповідають реаліям воєнного стану. Адже чинний на момент повномасштабного вторгнення російських військ в Україну Кримінальний процесуальний кодекс виявився неготовим для забезпечення належного функціонування кримінальної юстиції під час війни.

З метою адаптації кримінально-процесуальної діяльності з реаліями сьогодення Верховна Рада України в історично короткий термін прийняла ряд законодавчих актів, спрямованих на регламентацію тих чи інших питань кримінального провадження, зокрема задля забезпечення доступу осіб до правосуддя.

З початку війни десятки судів у різних областях України, де ведуться бойові дії, були вимушені припинити роботу. Так, за інформацією, розміщеною на веб-сайті Державної судової адміністрації України, станом на 26.03.2022 року 136 апеляційних та місцевих судів (20% загальної кількості) не здійснюють правосуддя у зв'язку з перебуванням у зоні бойових дій, а 48 судів (7%) розташовані на тимчасово невідконтрольних українській владі територіях. Пошкоджені або повністю зруйновані на сьогодні 35 приміщень судів (5% загальної кількості), 3 з яких зруйновані повністю. Замість таких судів правосуддя починають здійснювати інші найбільш територіально наближені суди [4].

У зв'язку з чим Верховний Суд своїми розпорядженнями змінив територіальну підсудність більше 100 українських судів, які з тих чи інших причин не можуть працювати під час воєнного стану. Додатково 8 квітня 2022 року Верховний Суд змінив підсудність окремих судів Донецької та Харківської областей [5]. Отже, незважаючи на те, що певний суд припинив роботу через військові дії, розгляд справи гарантовано буде здійснювати інший суд.

Крім того, як свідчать статистичні дані, за період з 24.02 по 28.03.2022 року судами ухвалено та надіслано до Єдиного державного реєстру 252 557 судових рішень, з них лише 206 ухвалено Вищим антикорупційним судом.

Наразі доступ учасників справ до Єдиного державного

реєстру судових рішень та сервісу «Стан розгляду справ» на офіційному веб-сайті «Судова влада України» тимчасово призупинено. Згодом на веб-сайті Державної судової адміністрації України повідомлено про відновлення доступу до Єдиного державного реєстру судових рішень, однак тільки тим особам, які будуть зазначені у списках голів судів та керівників правоохоронних органів, а також членам Вищої ради правосуддя. Разом з тим, повідомляється, що повний доступ до Єдиного державного реєстру судових рішень поки буде обмежений для працівників апарату судів, секретаріату Вищої ради правосуддя та Вищої кваліфікаційної комісії суддів, а також для суддів тих судів, територіальна підсудність справ яких змінена.

02.03.2022 року Рада суддів України надала рекомендації, що збори суддів відповідного суду визначають особливості його роботи, виходячи з поточної ситуації у конкретному регіоні. У разі неможливості скликати і провести збори відповідні рішення ухвалюються головою суду або особою, яка виконує його обов'язки. При цьому, у разі загрози життю, здоров'ю та безпеці відвідувачів, працівників апарату суду, суддів рекомендовано оперативно приймати рішення про тимчасове зупинення здійснення судочинства певним судом до усунення обставин, які зумовили припинення розгляду справ.

З огляду на це, станом на сьогодні на офіційних веб-сайтах судів розміщено оголошення про те, чи здійснюється допуск учасників справи до приміщення суду, чи відбувається розгляд справ та яким чином тощо. При цьому, з метою забезпечення безпеки учасників судового процесу і відвідувачів судів обмежено допуск у судові засідання осіб, які не є їх учасниками.

Розгляд справ та проведення судових засідань залежить від багатьох факторів. По-перше, справи розглядаються тільки тими судами, які знаходяться на територіях, де не ведуться активні бойові дії та які не окуповані. По-друге, чи розглядається справа, залежить від виду судочинства, процесуальної поведінки учасників справи, наявності у суду технічної можливості для проведення судового засідання у режимі відеоконференції тощо.

Що стосується безпосереднього розгляду кримінальних справ, то Рада суддів України у своїх рекомендаціях зазначила, що: 1) суд (слідчий суддя) не має відкладати розгляд таких питань, як взяття під варту, обрання або продовження запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. Такі питання вважаються невідкладними; 2) слідчий суддя може продовжити строк тримання під вартою, якщо підстави для застосування запобіжного заходу все ще існують, а також з'явилися нові ризики. До таких нових ризиків належить військова агресія проти України, яка суттєво обмежує діяльність органів влади на певних територіях та погіршує криміногенну обстановку; 3) слідчий суддя (суд) з урахуванням обставин воєнного стану може ухвалити рішення про зміну запобіжного заходу у вигляді застави на особисте зобов'язання, якщо підозрюваний бажає перевести кошти, передані в заставу, на оборону України. Також доречно змінювати запобіжний захід у вигляді домашнього арешту на особисте зобов'язання, якщо підозрюваний перебуває у місцях ведення активних бойових дій; 4) при обранні запобіжного заходу суди мають відходити від формалізованих підходів та не вимагати надання копій матеріалів провадження, які очевидно не можуть бути надані через військові дії тощо [6].

Ситуація в Україні в умовах війни дуже мінлива, втім керівництво країни, зокрема й судова гілка влади намагаються якомога швидше адаптуватися до розвитку подій. Навіть попри воєнні дії, суди намагаються працювати і здійснювати правосуддя, надаючи пріоритет безпеці суддів, відвідувачів та розгляду кримінальних справ, у яких обмежені строки на розгляд клопотань, що стосуються прав та свобод людей.

Література:

1. Веб-сторінка Офісу генерального прокурора України.
URL: <https://www.gp.gov.ua/>.
2. Закону України «Про правовий режим воєнного стану».
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>.
3. Голова Ради суддів України Б. Моніч. Початок війни став для судової системи викликом. Але ми впоралися [Електронний

ресурс] / Б. Моніч // Газета «Закон і бізнес». – 2022 – Режим доступу: <https://zib.com.ua/ua/151123.html>.

4. Веб-сторінка Державної судової адміністрації України. URL: <https://gl.lv.court.gov.ua/dsa/pres-centr/news/1264925/>.

5. Наказ Голови Верховного Суду В. Князева «Про зміну територіальної підсудності судових справ в умовах воєнного стану (окремі суди Донецької, Харківської областей) № 17/0/9-22 від 08.04.2022 р. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/war/Rozpor_17_08_04_2022.pdf.

6. Веб-сторінка Ради суддів України. URL: <http://rsu.gov.ua/ua/news/usim-sudam-ukraini-rsu-opublikovala-rekomendacii-sodo-rooti-sudiv-v-umovah-voennogo-stanu>.

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ІНСТИТУТУ СПІВУЧАСТІ В УКРАЇНИ

Дубчак О.Е.,

*студентка юридичного факультету
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна*

***Анотація:** На сучасному етапі становлення та розвитку українського суспільства, як правової держави існує безліч видів правовідносин. В умовах нестабільності та недоопрацювання законодавства різні види і форми злочинності стрімко активізувалися. Варто зазначити, що скоєння злочину у співучасті є актуальним питанням на сьогоднішній день. Аналізуючи проблеми кримінальної відповідальності за правопорушення, вчинені у співучасті, слід вказати, що вони мають давню історію. Детальніше вивчення даного інституту розпочалося ще з середини XIX ст. Над даним питанням працювала низка вітчизняних науковців, які зробили неабиякий вклад у дослідження даного інституту. Серед найвідоміших можна виділити: О. Жи-*

ряєву, Г. Колоколову, М. Сергієвського, В. Спасовича, М. Таганцева, І. Фойницького та ін. Актуальність вищеобраної теми в інституційно-правовому аспектах може бути визначена у вимірі теорії та практики кваліфікації злочинів, вчинених у співучасті. Більше того, це також і розробки кримінально-правових програм превенції останніх як таких, що вчиняються з особливим ступенем суспільної небезпечності та протиправності. Отже, необхідність дослідження даного питання зумовлена відносним дефіцитом теоретико-правових і законодавчих конструктивів, які б давали змогу врегулювати якісно нові форми співучасті в злочинах, з якими стикаються правники-теоретики та працівники судових і правоохоронних органів.

Ключові слова: співучасть, кримінальне правопорушення, форма співучасті, вина, суб'єктивні ознаки

Спершу варто зазначити, що слід розуміти під поняття «інституту співучасті» та які ознаки характерні даному поняттю. Згідно із чинним законодавством України, а саме ст. 26 ККУ співучастью визнається умисна спільна участь декількох суб'єктів злочину у вчиненні умисного злочину [1]. Виходячи з цього визначення в українській доктрині кримінального права виділяють об'єктивні і суб'єктивні ознаки співучасті у вчиненні правопорушення. З об'єктивної сторони неодмінною ознакою співучасті є участь в одному злочині двох чи більше суб'єктів (фізичних осіб), що досягли віку кримінальної відповідальності і були осудними на час вчинення злочину. Це кількісна ознака співучасті. А ось якісною ознакою співучасті є спільність дій співучасників, що полягає у такому:

1) вчинений злочин є результатом загальних зусиль усіх співучасників;

2) суспільно небезпечні наслідки (у злочинах з матеріальним складом) є єдиними та неподільними для всіх співучасників і ставляться за провину кожному з них незалежно від тої ролі, яку кожний виконував при вчиненні злочину;

3) між діями всіх співучасників і тим злочином, який вчинив виконавець, має бути необхідний причинний зв'язок, тобто спільний результат досягається завдяки свідомій діяльності виконавця.

Щодо суб'єктивної сторони співучасті, то вона характеризується умисною формою вини всіх співучасників. Умисел співучасників повинен бути спільним і закріплюватися в досягненні між ними змови. Якщо змова не відбулася, то співучасті не буде. Способи досягнення змови при співучасті можуть бути будь-якими: усними, письмовими, шляхом вчинення конклюдентних дій, використання технічних засобів, тощо. Для співучасті спосіб досягнення змови не має значення, головну роль тут відіграє спільний умисел. Умисел при співучасті, як правило, прямий, однак у деяких випадках можлива співучасть з непрямим умислом. Мотиви і мета співучасників можуть і не збігатися. Принципового значення для наявності співучасті вони не мають [2, с. 206]. Дане твердження зазначає Зінченко І. у своїх дослідженнях. Варто погодитись із вищевикладеними ознаками, так як вони складають основу для розуміння інституту співучасті.

Важливим моментом є розуміння форми співучасті, як кримінально-правового поняття. Цілком погоджуючись із Жаровською Г. П., варто зазначити, що форма співучасті – це зовнішня сторона вчинення злочину, яка відображає ступінь узгодженості й організованості дій співучасників. Чим більший ступінь узгодженості дій співучасників, тим більш небезпечною є спільна злочинна діяльність. Саме узгодженість і організованість визначає в кінцевому рахунку ефективність об'єднання зусиль [3, с. 96]. У теорії кримінального права з вищезазначеної проблеми можна виділити й інші позиції, які також заслуговують на увагу. Ряд авторів вказують на форму співучасті як на тип спільної діяльності. До прикладу, Гаухман Л.Д. пише, що форми співучасті утворюються найтипівішими, тобто подібними за суттєвими ознаками варіантами зв'язку між особами, котрі спільно вчиняють злочин. Вони, у свою чергу, зумовлюються характером злочинного об'єднання, способом взаємодії між співучасниками, ступенем їх організованості, роллю, виконуваною кожним. Впадає у вічі, що автор значно розширив коло критеріїв, за якими можна виділити форми співучасті. При цьому окремі із них є вираженнями інших. Так, спосіб взаємодії та характер виконуваної

ролі є виявом організованості співучасників, а характер ролей зумовлює спосіб взаємодії співучасників.

Слід зазначити, що інститут співучасті перебуває у відносинах субординації з галуззю кримінального права, але має в ній відносну автономність. Інститут співучасті в першу чергу є інститутом Загальної частини кримінального права. Про це свідчить той факт, що його норми встановлюють заборони та забезпечують наскрізне регулювання певних форм суспільно небезпечної поведінки, які за своєю суттю можуть проявлятися однаково при вчиненні будь-якого умисного кримінального правопорушення. На основі даного твердження щодо виокремленості інститут співучасті, варто наголосити, що його функціональне значення в основому полягає у визначенні кола осіб, які несуть кримінальну відповідальність за спільно вчинений кримінального правопорушення, залишаючи за межами цього кола багатьох фактичних учасників спільної кримінальної діяльності. Більше того, даний інститут визначає правові підстави та межі кримінальної відповідальності співучасників кримінального правопорушення, і перш за все тих із них, хто не є виконавцем або співвиконавцем кримінального правопорушення, тому що їх дії не закріплюються конкретно статтею Особливої частини КК. Також створює необхідне підґрунтя для формулювання у Особливій частині КК цілої низки правопорушень, у яких певні форми співучасті є конститутивними, тобто обов'язковими і основними ознаками складу кримінального правопорушення; Таким чином, характер інституту співучасті зумовлює його функціональний характер. Функціональне призначення інститут співучасті стає особливо примітним при визначенні його ролі у формуванні диспозиції та санкції логічної кримінально-правової норми [4, с. 255].

Отже, на основі вищезазначеного, слід зробити висновок, що співучасть у кримінальному правопорушенні становить самостійний інститут галузі кримінального права і являє собою групу кримінально-правових норм, які структурно об'єднані між собою та покликані регулювати одну спільну сторону кримінально-правових відносин.

Література:

1. Кримінальний кодекс України. Електронний ресурс: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

2. Зінченко І.О. СПІВУЧАСТЬ У ЗЛОЧИНІ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОМ УКРАЇНИ ТА АНГЛІЇ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ. Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» №3 (14) 2013. С. 205-215.

3. Жаровська Г.П. Форми співучасті в кримінальному праві України: проблеми диференціації / Науковий вісник Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича. Серія: Правознавство. – Чернівці: Рута, 2001.

4. Туровська С. Співучасть у кримінальному правопорушенні. Літописець №16 2021. С. 252-256.

Юридичні науки

РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ІНСТИТУТУ ПОКАРАННЯ В
КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМНІ
АСПЕКТИ

Ірина Ємельянова

курсант н.з. ДР-045

здобувач вищої освіти

*Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Корогод Світлана Володимирівна

*ст. викладач кафедри кримінального
права та кримінології*

Важливо відразу зауважити, що в умовах сьогодення проблематика покарання в кримінальному праві посідає дійсно особливо важливе не тільки теоретичне, але й практичне значення. Це зумовлено насамперед тією обставиною, що покарання в кримінальному праві впливає насамперед на права і свободи

громадян, оскільки у випадку призначення будь-якого покарання відповідні права і свободи суттєво обмежуються, особливо якщо це стосується покарання у виді довічного позбавлення волі чи позбавлення волі на певний строк. Саме тому, на нашу думку, особливо актуальним вбачається визначення ролі значення інституту покарання в кримінальному праві.

Варто зазначити, що значення покарання в кримінальному праві наступне: а) позбавлення засудженого фізичної можливості вчиняти кримінальні правопорушення; б) погрози застосування покарання за вчинене кримінальне правопорушення; в) запобігання кримінального правопорушення під час відбування покарання; г) вплив на психіку засудженого і осіб, які мають протиправні відхилення у поведінці [1, с. 47-48].

Слід зазначити, що в науковій літературі виступає дійсно поширеною думка, відповідно якої покарання в боротьбі з кримінальною протиправністю відіграє допоміжну роль. Це твердження потребує уточнення. Воно є правильним щодо системи заходів, які держава використовує для профілактики кримінальних правопорушень, зниження кількості кримінальних правопорушень, усунення їх причин та умов. На підтвердження цього слід зазначити, що гуманістичні ідеї мислителів Нового часу, що навчений досвідом законодавець краще попередить кримінальне правопорушення, ніж буде змушений карати за нього, знайшли свій розвиток і підтвердження в науці кримінального права і практиці боротьби з кримінальними правопорушеннями. У такому аспекті покарання дійсно відіграє допоміжну роль. Проте серед заходів державного реагування на вже вчинені кримінальні правопорушення та осіб, які їх вчинили, покаранню надається дуже важливе значення. Саме тому, мінімізація цієї ролі покарання суперечить його каральній та запобіжній сутності як найгострішого, найбільш суворого заходу державного примусу, що застосовується за вироком суду до осіб, які вчинили кримінальні правопорушення.

Таким чином, покарання як один із центральних інститутів кримінального права – важливий інструмент у руках держави для

охорони найбільш значущих суспільних відносин. Воно є головною і найбільш поширеною формою реалізації кримінальної відповідальності і водночас покликано забезпечувати поведінку людей відповідно до вимог закону [2, с. 318-319].

Разом з тим, важливо звернути увагу, що значна роль покарання у боротьбі з кримінальними правопорушеннями не повинна сприйматися як підстава для того, щоб зробити жорсткішим покарання, що, на жаль, нерідко спостерігається на практиці. Історія боротьби з кримінальними правопорушеннями в нашій і багатьох інших країнах свідчить про те, що жорстокість покарання не дає бажаного результату. В багатьох випадках жорстокість покарання переконує винного в його несправедливості, робить самого засудженого більш жорстким, породжує в його свідомості почуття образи, неповаги до суспільства, держави, її законів. Тому значення покарання в боротьбі з кримінальними правопорушеннями визначається не його жорстокістю, а неминучістю, своєчасністю, справедливістю і невідворотністю застосування за кожний вчинене кримінальне правопорушення.

В вітчизняному КК України дана концепція знайшла своє чітке вираження. Вперше здійснена значна гуманізація репресивності санкцій. Виключено смертну кару, довічне позбавлення волі передбачене альтернативне з позбавленням волі на певний строк і тільки за особливо тяжкі злочини проти життя. Із санкцій за злочини невеликої тяжкості практично виключено покарання у виді позбавлення волі. У багатьох інших санкціях значно знижені його межі. У системі покарань та санкціях за значну кількість кримінальних правопорушень передбачені нові, гуманні види покарань: громадські роботи, арешт, обмеження волі, значно розширені можливості застосування штрафу та інших покарань, не пов'язаних з позбавленням волі. Усе вищевикладене дає реальні можливості для зміни професійної свідомості і відмови від тенденції зайвої жорстокості покарання в судовій практиці [3, с. 137-138].

Таким чином, роль і значення покарання в кримінальному праві багато в чому залежать від обґрунтованості його призна-

чення і реалізації. У кожному конкретному випадку суд повинен призначити покарання з дотриманням вимог і положень ст. 65 КК України, враховуючи ступінь тяжкості вчиненого кримінальних правопорушень, особу винного та обставини, що пом'якшують чи обтяжують покарання. Воно має бути необхідним і достатнім для виправлення засудженого та попередження вчинення ним нових кримінальних правопорушень. На це орієнтує судову практику і Пленум Верховного Суду України у своїй постанові «Про практику призначення судами кримінального покарання» від 24.10.2003 № 7 [4]. Тільки таке покарання може сприйматися винним та іншими особами як кінцевий і дійсно заслужений результат вчиненого ним кримінального правопорушення.

Література:

1. Маляренко В. Т. Про покарання за новим Кримінальним кодексом України. Київ, 2003. 156 с.
2. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник; за ред. проф. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. 4-те вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2010. 456 с.
3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. 5-те вид., переробл. та доповн. за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. Київ: Юридична думка. 2008. 1184 с.
4. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про практику призначення судами кримінального покарання» від 24.10.2003 № 7. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v00-07700-03>. (дата звернення: 21.01.2022).

ПРОВЕДЕННЯ МОНІТОРИНГУ ЛІСОВИХ МАСИВІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ГІС-ТЕХНОЛОГІЙ

Зінкевич В.В.,

*студент географічного факультету
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

У наш час ГІС-технології повинні активно впроваджуватись в лісовому господарстві, перш за все в лісовпорядкуванні, при систематичному оновленні інформаційної бази лісового фонду і лісових ресурсів, ведення лісового реєстру, організації моніторингу, контролю за лісоексплуатацією.

Моніторинг лісів передбачений низкою законів та рішень Уряду України, зокрема Лісовим Кодексом України Відповідні норми щодо збереження й відтворення лісів регулюються законами України „Про охорону навколишнього природного середовища” (25.06.1991 р. № 1264- XII), „Про загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000–2015 роки” (21.09.2000 р. № 1989-III), „Про природно-заповідний фонд України” (16.06.1992 р. № 2456-XII), Земельний кодекс України та інші.

Згідно статті 55 ЗКУ до земель лісгосподарського призначення належать землі, вкриті лісовою рослинністю, а також не вкриті лісовою рослинністю, нелісові землі, які надані та використовуються для потреб лісового господарства. Для роботи з просторово розподіленою інформацією використовують геоінформаційні системи (ГІС), що забезпечують збір, зберігання, обробку, відображення і розповсюдження просторово-координатних даних. Геоінформаційна система містить відомості про просторово виражені об'єкти в формі їх цифрових векторних, растрових та інших представленнях. В дослідженні також використано геоінформаційний та картографічний метод, метод оцінки та системного аналізу.

ГІС-технології є потужним засобом для того, щоб показати застосування принципів сталого розвитку та інтегрованого управління лісами. ГІС - це нові можливості лісоуправління, це додатковий резерв часу для професійного аналізу ймовірних сценаріїв, концентрації зусиль на вирішенні найбільш складних проблем, які потребують термінового вирішення. Однією з основних причин знищення лісів є пожежі. Після великих лісових пожеж 2007 та 2012 років площа херсонських лісових насаджень зменшилася до 3%.

В умовах надзвичайної пожежної небезпеки соснових насаджень, актуальним завданням є розробка геоінформаційної системи (ГІС), яка дозволить здійснювати комплексний аналіз інформації з різних джерел: карт природного загоряння лісів, оперативних метеорологічних даних, планів розміщення сил і засобів, що знаходяться в резерві і беруть участь в ліквідації пожеж.

Друга проблема, яка веде до зменшення площі лісів – вирубка дерев. Незаконна вирубка найбільшого у світі рукотворного лісу поблизу рухомих Олешківських пісків у Херсонській області, від яких місцеві жителі захищаються шляхом насадження рослинності, несе за собою загрозу знищення населених пунктів на шляху міграції пісків.

Наступною причиною являється знищення лісу шкідниками. Оскільки держава зовсім не виділила бюджетних коштів на обробку насаджень, пильщики безперешкодно розмножуються і винищують лісові насадження. Осередки розповсюдження всього за рік збільшилися з 37 тис до 43 тис га.

Для більш зручної системи моніторингу за станом лісу пропонується розбити площу на клітини на прикладі штучних лісів навколо Олешківських пісків. Це дозволить встановити датчики для відстеження температури повітря, прокласти більш зручний шлях до необхідних клітин при виникненні надзвичайних ситуацій.

Сучасний етап розвитку методології моніторингу лісів для формування стратегії раціонального лісокористування й захисту

навколишнього середовища передбачає обов'язкове використання методів дистанційного зондування Землі (ДЗЗ) та геоінформаційних систем (ГІС). Географічні інформаційні системи дають можливість людям, які займаються лісовим господарством, інтегрувати і використовувати наявні джерела картографічної і табличної інформації для підвищення якості прийнятих рішень.

Використання певних матеріалів дистанційного зондування (МДЗ) дозволяє охоплювати значні території, в тому числі і важкодоступні, отримувати різного роду інформацію про стан лісових масивів і розв'язувати низку завдань: отримувати інформацію для оцінки синоптичної ситуації; реєструвати зони з підозрою на лісові пожежі; детектувати пожежі і оцінювати їх динаміку; оцінювати площі, охоплені пожежею, підраховувати збитки; прокладати маршрути для гасіння пожеж. Комплексне використання МДЗ різного просторового розрізнення і геоінформаційних технологій забезпечує можливість проведення регіонального моніторингу на регулярній основі.

Література:

1. Використання методів ДЗЗ та ГІС-технологій для моніторингу лісових ресурсів / Електронний ресурс / - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vgtk_2014_1_8

2. Застосування матеріалів дистанційного зондування в завданнях моніторингу лісових пожеж і кількісного оцінювання рослинності / Електронний ресурс/ - Режим доступу: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/SBT/article/viewFile/10093/13243>

ПОКАЗАННЯ АДВОКАТА ЯК СВІДКА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Глаш В.О.

*студентка юридичного факультету
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна
Науковий керівник: Кондрат'єва Л.А.
к.ю.н., доцент*

Анотація: розглянуто статус адвоката як свідка у кримінальному провадженні в контексті положень кримінально-процесуального законодавства України на його різних етапах, а також на прикладі практики ЄСПЛ і національних судів.

Ключові слова: кримінальний процес, адвокатська таємниця, імунітет адвоката як свідка, свідчення.

Статус адвоката як свідка у кримінальному провадженні неодноразово змінювався протягом існування української правової системи. Практикуючим юристам відомо, що за чинності Кримінально-процесуального кодексу 1960 р. [1], органи досудового слідства активно застосовували засіб штучного перетворення адвокатів на свідків після їх виклику на допит. Відбувалося це наступним чином: адвокат отримував статус свідка в кримінальній справі, а згодом «видалявся» з процесу, безумовно, надаючи можливість стороні обвинувачення отримати значні переваги. Зокрема, у статті 61 чинного на той час кодексу зазначалося, що захисником не може бути особа, яка відповідно до кодексу є свідком і у зв'язку із цим допитувалась або підлягає допиту. На цій підставі дізнавач, слідчий або суддя виносили постанову про усунення захисника, і такий інструментарій «видалення» адвоката з процесу користувався великою популярністю.

Чинний Кримінальний процесуальний кодекс (далі - КПК) не містить таких положень і зайняв більш прогресивну позицію, унеможливаючи усунення адвоката зі справи через згадані

обставини. Відповідно до положень чинного КПК, відвід адвоката можливий (*ст. 78 КПК*) за умови, що він брав участь у цьому ж кримінальному провадженні як слідчий суддя, суддя, присяжний, прокурор, слідчий, потерпілий, цивільний позивач, цивільний відповідач, експерт, спеціаліст, представник персоналу органу пробації, перекладач [2]. Як вбачається з норми даної статті, свідок до списку таких суб'єктів не входить.

Безумовно, адвокати мають право свідчити у кримінальному процесі тільки щодо обставин, які не є адвокатською таємницею (п. п. 1, 2 ч. 2 ст. 65, п. 3 ч. 1 ст. 66 КПК, ст. 22, п. п. 2, 4 ч. 1 ст. 23 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність») [2, 3]. Але юристи-практики зазначають, що часто відбувається тиск з боку слідчих на адвокатів шляхом виклику їх на допит. Якщо адвокат виявить такі зловживання, тоді це є підставою для подачі адвокатом заяви про притягнення слідчого до дисциплінарної відповідальності.

Доречно виникає питання щодо звільнення від обов'язку зберігати адвокатську таємницю. У випадку, коли клієнт звільнив адвоката від обов'язку збереження адвокатської таємниці, згідно з українськими Правилами адвокатської етики, правник має право продовжити зберігати інформацію та документи в статусі адвокатської таємниці [4]. Важливим є те, що момент звільнення його від обов'язку збереження адвокатської таємниці, безумовно, не є апріорі моментом виникнення обов'язку свідчити з приводу таких обставин.

Зазначимо, що такий рівень захисту професійних прав та гарантій захиснику надається не в усіх країнах. Так, Європейський суд з прав людини ухвалив показове, на нашу думку, рішення у справі «Клаус Мюллер проти Німеччини» (№ 24173/18) [5]. Відповідно до обставин цієї справи, з 1996 р. адвокат Клаус Мюллер та його фірма надавали правничу допомогу чотирьом німецьким компаніям, які в 2014 році стали неплатоспроможними. Пізніше проти колишніх генеральних директорів цих компаній були відкриті кримінальні провадження, а адвоката викликали як свідка у справі. І хоча генеральні директори

компаній, які виконували свої обов'язки на момент судового розгляду, відмовилися від гарантій адвокатської таємниці, адвокат не став давати свідчення, оскільки вважав, що був пов'язаний професійною таємницею до того часу, поки його не звільнять від цього обов'язку колишні генеральні директори. Вичерпавши національні засоби судового оскарження та не отримавши сатисфакції, К. Мюллер звернувся до Європейського суду з прав людини. У своїй заяві він, посилаючись на статтю 8 (право на повагу до приватного життя) Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, скаржився на те, що примушування його надавати свідчення у справі порушило його право на адвокатську таємницю. Але суд не побачив порушення в цьому випадку конвенційних гарантій.

Повертаючись до національного кримінального провадження, юристи-практики все частіше називають участь адвоката як свідка у процесі своєрідною «розвідкою в бою», яка може допомогти йому здобути значні переваги у процесі шляхом проведення цінних спостережень. Із постановки запитань слідчим можна дізнатися корисну інформацію та передбачити позицію по справі сторони обвинувачення.

Підтвердженням сказаного вище є також окрема думка судді Першої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду Яновської О. Г., яка зазначає, що «інститут адвокатської таємниці, однією з правових гарантій якого є імунітет адвокатів як свідків, не має абсолютного характеру. За умови надання згоди чи, тим більше, безпосереднє ініціювання допиту адвоката особою, якій надавалась правова допомога, такий допит є допустимим, а інформація, надана адвокатом, може бути використана як доказ» [6].

Отже, беручи до уваги усе вище викладене, можемо зробити висновок, що свідоцький імунітет адвоката не є абсолютним, оскільки адвокат має право свідчити у кримінальному провадженні з тих підстав, які не є адвокатською таємницею (від обов'язку зберігати яку його може бути звільнено), більше того, участь адвоката у допиті може слугувати корисним інструментарієм: це

і проведення інформаційної розвідки, і краще розуміння подальшої тактики обвинувачення по справі.

Література:

1.Кримінально-процесуальний кодекс України. (Кодекс втратив чинність на підставі Кодексу N 4651-VI 4651-17 від 13.04.2012, ВВР, 2013, N 9-10, N 11-12, N 13, ст.88).

2.Кримінально-процесуальний кодекс України. (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88) .

3.Закон України “Про адвокатуру та адвокатську діяльність” (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 27, ст.282).

4.Правила адвокатської етики. [Режим доступу]: <https://ips.ligazakon.net/document/MUS28627>

5.Справа “Клаус Мюллер проти Німеччини”. [Режим доступу]: <https://www.echr.com.ua/translation/sprava-klaus-myuller-proti-nimechchini/>

6._Окрема думка судді Першої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду Яновської О. Г. у кримінальному провадженні № 233/5288/15-к.

АНАЛІЗ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Ковтун Наталія Ігорівна

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри педагогіки,

теорії і методики початкової освіти,

Університет Григорія Сковороди

в Переяславі

Сучасні концепції педагогічної освіти розробляються з метою вдосконалення традиційної професійної підготовки вчителя,

спрямування її на особистісний, гуманістичний рівень. Пошук інноваційних підходів зумовлений необхідністю використання вчителем набутих знань та вмінь у нестандартних, змінених умовах, що свідчить про потребу у формуванні особистості нового типу, конкурентоспроможну та компетентну.

Запровадження компетентнісного підходу можна розглядати як спробу орієнтацію на індивідуальність кожного студента у змісті та технологіях педагогічної підготовки. Таким чином, ключовим напрямком професійної підготовки вважаємо запровадження компетентнісного підходу.

Поняття «компетентнісний підхід» О. Пометун розглядає як спрямованість освітнього процесу на формування й розвиток ключових (базових, основних, надпредметних) і предметних компетенцій.

Компетентнісний підхід має інноваційний характер. Це зумовлено тим, що в сучасних умовах зростають вимоги до якості освіти і з'являється запит на компетентних учителів та учнів. Метою початкової освіти повинен стати особистісний і соціальний розвиток дітей, їх гармонійна інтеграція в навколишнє середовище. Це вимагає певного рівня компетентності, а не вимірювання обсягу знань чи досягнення широкої інформативності навчання. Тому вагомим кроком до модернізації змісту освіти початкової школи стала Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 року, де було затверджено оновлений Державний стандарт початкової загальної освіти. Необхідно зазначити, що у нових нормативних документах відбулися суттєві зміни в організації навчально-виховного процесу. До однієї з найважливіших змін належить запропонований єдиний зміст початкової загальної освіти на засадах особистісно зорієнтованого і компетентнісного підходів.

Основними категоріями компетентнісного підходу виступають базові поняття компетентності і компетенцій. Сучасна педагогічна наука демонструє різні точки зору щодо їх співвідношення та сутнісного визначення. Аналіз поглядів вітчизняних і

зарубіжних науковців дає підстави говорити про наявність принаймні двох підходів.

Перший розглядає компетенції як сукупність певних вимог до якостей особистості, що характеризує соціальне замовлення чи сукупність професійних повноважень, які зафіксовані різними нормативними актами, посадовими інструкціями тощо.

Другий підхід, демонструє врахування особистого фактора і визначає компетенції як систему знань, умінь, можливостей особи в певній галузі, використання яких зумовлюється спроможністю їх інтеграції з урахуванням власного досвіду, бажань, відповідальності тощо. У цьому контексті компетенція демонструє усвідомлення особистістю шляхів і методів необхідної діяльності й характеризує певні її прояви.

Щодо компетентності, то значна частина науковців, зокрема розуміють її як сукупність компетенцій, їх якісне та ефективне використання. Згідно з визначенням Дж. Равена, компетентність – це спроможність особистості сприймати індивідуальні і соціальні потреби та відповідати на них, кваліфіковано будувати діяльність у будь-якому напрямі, виконувати певні завдання або роботу. Отже, компетентність можна охарактеризувати як комплексну (інтегровану) характеристику особистості, що є сукупність професійних знань, умінь, навичок, здібностей, кваліфікацій тощо, зазначити, що термін компетенція найчастіше використовують для визначення кола питань, в яких людина має бути чи є обізнаною, а компетентність засвідчує рівень та якість проявів компетенцій.

Поняття «компетентність» (лат. *Completens* – відповідний, здібний) означає коло повноважень будь-якої посадової особи чи органу; володіння знаннями, досвідом у певній галузі. Під професійною компетентністю педагога розуміють особистісні можливості учителя, які дозволяють йому самостійно і ефективно реалізувати цілі педагогічного процесу. Для цього потрібно знати педагогічну теорію, уміти застосовувати її в практичній діяльності. «Компетентність» визначає рівень професіоналізму особистості, а її досягнення відбувається через здобуття нею необхідних компетенцій, що є метою професійної підготовки фахівців.

Під компетенціями розуміємо сукупність взаємозалежних якостей особистості (знання, уміння, навички, способи діяльності), необхідних для якісної продуктивної діяльності. Компетентність визначаємо як володіння відповідними компетенціями.

Аналіз визначень засвідчує, що педагогічна компетентність є системою наукових знань, інтелектуальних і практичних умінь і навичок, особистісних якостей і утворень, яка при достатній мотивації та високому рівні професійності психічних процесів забезпечує самореалізацію, самозбереження та самовдосконалення особистості педагога в процесі професійної діяльності. Згідно з визначенням Міжнародного департаменту стандартів для навчання, досягнень та освіти поняття «компетентність» визначається як спроможність кваліфіковано здійснювати діяльність, виконувати завдання або роботу. Зміст цього поняття включає в себе не лише когнітивну та технологічну, але й мотиваційну, етичну та соціальну складові.

Отже, професійна компетентність вчителя – це сукупність його особистісних якостей, загальної культури та кваліфікаційних знань, умінь, методичної майстерності, гармонійна інтеграція яких в педагогічній діяльності дає оптимальний результат.

Професійна компетентність – це базова характеристика діяльності спеціаліста; вона включає як змістовий (знання), так і процесуальний (уміння) компоненти і має головні суттєві ознаки, а саме: мобільність знань, гнучкість методів професійної компетентності. Професійно-педагогічна компетентність вчителя є складною багаторівневою стійкою структурою його психічних рис, що формується внаслідок інтеграції досвіду, теоретичних знань, практичних умінь, значущих для вчителя особистісних якостей і має окреслені суттєві ознаки (мобільність, гнучкість і критичність мислення). Ці зрушення встановлюють нові вимоги до трудової діяльності наших співгромадян: якості їх професійної підготовки й професійної компетенції, рівня соціально-професійної мобільності, конкурентоздатності на ринку праці та в різних сферах виробничої діяльності.

На перший план висуваються внутрішні фактори вчителя: особистісні якості, тобто структура особистісних здібностей та рис характеру, його загальна культура, управлінські та організаторські можливості, а вже потім – кваліфікаційна компетентність, яка передбачає знання, уміння, навички з отриманої спеціальності.

Основними структурними компонентами педагогічної компетентності є: теоретичні педагогічні знання, практичні вміння, особистісні якості педагога. Теоретичні педагогічні знання передбачають зміст психолого-педагогічних знань, які визначені навчальними програмами.

У науковій літературі розглядають різні варіанти класифікацій видів педагогічної компетентності, які виявляють її структурність, багатоваріантність, відображають зв'язок з різними галузями науки. Сучасні дослідники визначають такі види компетентностей учителя: загальнопедагогічну; професійно-правову; соціальну; психологічну; комунікативну; конфліктологічну та інші. Вони пов'язані з вимогами до його знань та особливостями професійної діяльності.

Педагогічна компетентність інтегрує різні види компетенцій, які розкривають загальні здатності педагога в різних сторонах педагогічного процесу. Мова йде про пізнавально-інтелектуальну, діагностичну, проєктувальну, організаторську, прогностичну, інформаційну, стимулюючу, оцінно-контрольну, аналітичну, психологічну, соціальну, громадянську, комунікативну, рефлексивну, творчу, методичну, дослідницьку компетенцію та інші.

Підготовка майбутніх учителів на сучасному етапі розвитку суспільства вимагає формування спеціалістів із чітко окресленими професійними якостями та характеристиками, що є основою компетентнісного підходу. Його базовими поняттями виступають компетентність і компетенції. Компетентність визначається як інтегральна комплексна характеристика особистості, що є певною сукупністю професійних знань, умінь, навичок, здібностей, готовності й досвіду, необхідних для успішного виконання професійних завдань. Компетенції трактують і як сукупність

професійних вимог до якостей особистості, і як систему знань, умінь, можливостей особи в певній галузі, використання яких зумовлюється спроможністю їх інтеграції з урахуванням власного досвіду, бажань, відповідальності тощо.

Література:

1. Державний стандарт початкової освіти [Електронний ресурс]: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/prozatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>
2. Освітні технології: навч.-метод. посібник / [Пехота О.М., Кіктенко А.З., Любарська О.М. та ін.]; за ред. О.М. Пехоти. – ІС: Вид-во А.С.К., 2003, 255 с.
3. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій: Навчальний посібник. / За редакцією І.А.Зязюна, О.М. Пехоти. – К.: Видавництво А.С.К., 2003, 240 с.

Філософські науки

ДЕМОКРАТІЯ У ВЧЕННІ ТОМАСА ГОББСА

Котляренко К.І.

студентка 1-го курсу

Навчально-наукового інституту права

Київський національний університет

імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

Постановка проблеми. Мета публікації. Томас Гоббс – англійський філософ-політолог, жив у буремні часи англійської революції. Досліджуючи його роботи, такі як “Левіафан”, можна мимоволі зробити висновок, що видатний філософ є беззаперечним прибічником абсолютної політичної влади. Дійсно, велика кількість істориків та філософів, які досліджують Гоббса та його думки певні, що той був теоретиком ідей абсолютної монархії, роялістом, апологетом одноосібної влади. Але це не зовсім так. Мета цієї публікації полягає в тому, щоб

дослідити питання наявності елементів демократичності у політико-правовому світосприйнятті Томаса Гоббса.

Основний матеріал. Перш за все хочу зазначити те, що демократія з грецької мови означає народовладдя. Також це поняття трактується як режим рівності людей між собою, наявності певних людських та громадянських прав, можливість народу впливати на якість свого ж життя. Якщо розглядати важливість наявності демократії у політичному світі, то варто сказати, що планетарне співтовариство здійснює правовий вибір на користь демократичної форми державного правління. Усе пояснюється тим, що протилежний до демократичного, режим тоталітарний/авторитарний тягне за собою цілу низку негативних наслідків які впливають на людство. З найочевидніших прикладів можна згадати масштабні війни, відсталість країн із таким режимом (порівняно із державами демократичними),...

Повернімося до аналізу роботи Томаса Гоббса. Першим проявом демократичності у творі “Левіафан” є роздуми щодо прав та обдарованості людей ще при народженні. Щоб не бути голослівною, хочу звернути вашу увагу на цитату:

“Люди за природою рівні. Природа зробила людей рівними у здібностях тіла і розума,... Щодо здібностей тіла людей, то можна вважати, що люди все ж таки більш рівні між собою ніж нерівні . Навіть якщо знайдеться певна людина яка здаватиметься більш сильнішою за іншу , ця сила буде доволі незначною назагал у порівнянні з силою усіх людей. Якщо ми говоримо про здібності розуму людей, то в цьому розумінні люди також рівні між собою. А усе уявлення людей, що хтось народжуються чи стає більш розумним за інших - Це все певне перебільшення самої людини”.

Тобто в цих словах і лежить основа демократії. Філософ говорить про те що всі люди за своїм походженням, за можливостями здійснювати ті чи інші дії за обдарованістю від природи ,що зумовлює певною мірою однакові шанси на здійснення тих чи інших цілей.

За гоббсом така рівність є певним чином згубною для людства, тому щоб збалансувати можливості та права людей

потрібно створити державу, яка буде виконувати низку прав людей самотужки. Іншими словами можна сказати те, що щоб людство існувало та у державах панувало благо люди мають укласти договір із державою та передати деякі свої права владі, а та має виконувати ці права виключно в інтересах та на благо своїх громадян. Томас Гоббс дійсно вважав закон невід'ємною частиною держави. Він писав те, що закон — установлення розуму і наказ держави. Природа закону, не в його букві, а в його значенні чи сенсі, у його достовірному тлумаченні, що повинно виявити думку законодавця. Усі перед законом рівні. Незважаючи на стан чи посаду людини. Гоббс переконаний, що і звичайна людина, і правитель має чесно відповідати перед законом і судом за свої вчинки. Тут навіть можна прослідкувати риси правової держави. “Якщо у Підданого виник з Сувереном спір з приводу заборгованості, права на володіння землею чи товарами, або з приводу служби, якої від нього вимагають, чи покарання тілесного чи грошового, і якщо вимоги Підданого ґрунтуються на законах прийнятих раніше, то такий Підданий має Свободу відстоювати свої права так, як він би судився з будь-яким Підданим, незважаючи на те, що суддями виступають люди, призначені Сувереном.”

Якщо ми говоримо про місце Суверена у державі, то у творах Т. Гоббса йдеться про його обов'язки та повноваження. Всі вони, як вважав мислитель, містяться в одному становищі: благо народу – найвищий закон. Борг суверена, по Т. Гоббсу, добре управляти народом, бо держава встановлена не задля себе, а задля людей. Ці формування думки наділені політичною мудрістю та гуманізмом.

“Оскільки в своїх діях суверен спирається на силу давнього Законом, а не на авторитет своєї влади, то цим він декларує, що його домагання не перевищують обумовленого даним Законом.”

Також Гоббс наголошував на тому, що кожен народ має право на повстання. Коли Суверен або правитель перебільшує свої повноваження діючи не на благо народу та проти закону, народ

шляхом бунту може скинути цього правителя зі свого правлячого місця.

Висновки. Загалом розглядаючи думки різних філософів можна глибинно проаналізувати їх сприйняття, яке загалом відображало тенденції часу в якому вони жили. Вчення Томаса Гоббса вчинили неабиякий вплив на філософію, політологію та право нових часів та сьогодення. Не забуваючи те, що англійський філософ жив у роки англійської революції, варто зазначити те, що такі думки були потрібні людству, щоб видозмінити форму держави та режим правління у ній, а також досягнути ймовірності іншої позиції індивіда та народу перед володарем та навпаки. Вищезазначене, таким чином, доводить безпосередній і нерозривний зв'язок моральних засад демократичності та його ціннісних орієнтацій. Саме через вказані аспекти можна говорити про наявність у творах Гоббса основи демократії. Думки мислителя лягли в основу сучасних демократичних теорій, які вимагають захисту громадянських прав за законом. Проаналізувавши твори Томаса Гоббса, можна зробити висновок, що його думки мають демократичне спрямування: філософ писав про безпеку кожного громадянина і його рівність перед законом.

Література:

1. Книга Томас Гоббс, «Левіафан». К.: Дух і літера. 2000 р.
2. Буйчик А.Г., Зайнагабдинова Э.Ч., Сорокина Е.В.. История социума и демократии. 2007

ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ ТРИВОЖНОСТІ У СТУДЕНТСЬКОЇ
МОЛОДІ 2022**Коц Сюзанна Миколаївна****Коц Віталій Павлович***доценти, к.б.н., доценти кафедри анатомії
та фізіології людини ім. Я.Р. Синельникова,***Крат Євгенія Сергіївна***студентка природничого факультету
Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С.Сковороди,**Харків, Україна*

Анотація. *Коц С.Н., Коц В.П., Крат Є.С.* Дослідження рівня тривожності у сучасної молоді. У роботі приведено результати дослідження рівня особистісної тривожності у сучасної молоді в травні 2022 року. Вказано на значний відсоток досліджуваних (73,33%), що мають несприятливий прогноз, високий рівень особистісної тривожності. Приводяться форми боротьби із негативними емоціями, які руйнівним чином впливають на системи організму, на організм.

Ключові слова. *Стресостійкість, особистісна тривожність, стрес, профілактика.*

У сучасних людей, зокрема і молоді, з'явилася маса негативних переживань, кількість яких неабияк перевершує кількість позитивних емоцій. В таких ситуаціях домінування негативних емоцій над позитивними можна відразу казати – людина переживає постійний стрес. На сучасному етапі психічні негативні переживання з приводу небезпеки загибелі чи каліцтва близьких та рідних переслідують. Негативні емоції отруюють життя самій людині, її оточенню та оточуючим, негативно впливають на її здоров'я: руйнують нервову, серцево-судинну систему і загрожують безліччю різних захворювань.

Внаслідок зміни режиму сну, якості харчування, порушення санітарно-гігієнічних норм, обумовлених на сучасному етапі війною, обстановкою переїздів, часто проживання у підвалах чи

не дуже комфортних місцях, зріс негативний вплив на організм людини, як на фізичному, так і на психічному рівні. Постійний страх, очікування обстрілів, перечитування страшних новин війни викликають напруження вегетативної нервової системи, систем нейрогуморальної регуляції організму. На фоні різноманітних, в першу чергу, вище перерахованих факторів збільшується ризик, як захворювань серцево-судинної системи, гормональної, так і нервової системи та негативного впливу на фізичну та розумову працездатність людей в цілому.

Проблема дослідження тривожності та стресостійкості молоді, як психологічного феномену залишається актуальною та активно розробляється [2, 7-11].

Наше дослідження складалося з опитування молоді віком 16 – 24 роки, за методикою «Тривожність» Спілберга - Ханіна. Наша мета – дослідити рівень тривожності у сучасних студентів, які знаходились на неокупованій території у період війни. Опитування проводилось у травні 2022 року.

Учасникам ставили запитання для визначення особистісної тривожності, на які вони відповідали “майже ніколи”, “іноді”, “часто”, “майже завжди” і кожна відповідь оцінювалася конкретною кількістю балів. Виділяється низький рівень тривожності («А»), середній рівень тривожності - «Б», а також високий рівень тривожності - «В». При визначенні реактивної тривожності ставили запитання, на які студенти відповідали – “ні, це не так”, “мабуть так”, “вірно”, “абсолютно вірно”.

Всього в опитуванні взяло участь 89 учасників, серед них можна виділити - студентів 1 курсу факультету початкового навчання та студентів природничого факультету.

Всіх респондентів дослідження поділено на 2 групи, а саме 1 група – це – студенти 1 курсу, що мають творче хоббі та займаються співами, театралізацією, практикуються у організації ігрової діяльності, а 2 група – студенти природничого факультету.

При дослідженні рівнів ситуативної тривожності у студентів першої групи визначено три групи ситуативної тривожності. Найбільший відсоток студентів був тих, у кого середній рівень

тривожності (73,3%). Студентів даної вікової категорії із високим рівнем тривожності виявлено 23,3%.

Отже, тих, у кого середній рівень ситуативної тривожності в даній групі творчих студентів більше на 50 %. Серед студентів-біологів найбільший відсоток тих, у кого середній рівень реактивної тривожності (81,25%), та 12,5 % - із високим рівнем.

Проаналізувавши результати опитування, можна сказати, що не виявилось жодної людини, у якої був би низький рівень особистісної тривожності. Як показали результати досліджень особистісної тривожності у студентів 1 курсу, що мають творче хоббі та займаються співами, театралізацією, практикуються у організації ігрової діяльності, то серед них 73,3% учасників мають високий рівень тривожності. Середній рівень особистісної тривожності виявлено у 26, 67% студентів цієї групи, що на 46,66 % менше, ніж із високим рівнем особистісної тривожності.

Серед студентів-біологів найбільший відсоток тих, у кого високий рівень особистісної тривожності (56,25%), та 37,5 % - із середнім рівнем.

Особистісна тривожність, що виникає як наслідок впливу факторів на особистість, визначається характером, темпераментом, типом вищої нервової діяльності і вихованням. Ситуативна тривожність залежить від зовнішніх подій і є непостійною категорією.

Ситуативна (реактивна) тривожність проявляється в напруженості, занепокоєнні, нервозності. Реактивна тривожність - це стан, який характеризує ступінь занепокоєння, турботи, емоційної напруги та розвивається за конкретної стресової ситуації (при стресі). Якщо особистісна тривожність є стійкою індивідуальною характеристикою, то стан реактивної тривожності може бути достатньо динамічним і за часом, і за ступенем вираженості. Високий рівень тривожності, яка є результатом страху небезпеки, можливої невдачі, подіями що відбуваються, являє собою пристосувальний механізм, який підвищує відповідальність людини перед обличчям суспільних вимог і установок.

У одних людей тривожність проявляється в їх активній поведінці, а в інших навпаки, в пригніченні. При опитуванні,

значна частка студентів з високим рівнем тривожності вказує, що два місяці війни виявилися дуже складними. Складними, як в плані пристосування до нових умов, так і в першу чергу, в психічних факторах, психічній атмосфері. Як говорив Пауль Тилих: «Тривога, це реакція на погрозу небуття. Страх перед тим, що не має ні назви, ні чіткого вигляду, але погрожуючого людині втратою себе, втратою свого «Я». Так, основна частина студентів вказує на страх перед невідомим майбутнім, на відчуття пригнічення.

Продовжують розроблятися та використовуватися різні методи профілактики наслідків стресу та зниження тривожності [1-6, 11]. Ми не в силах змінити багато факторів, що діють на нас, нашу психіку. Але цілком можемо контролювати власне ставлення до ситуації та факторів. Будь-яка людина повинна працювати над міцним захистом своєї психіки від перенапруг, над контролем своїх емоцій.

Боротьбою із негативними емоціями є фізичні систематичні тренування, заняття фізичними вправами, підвищення рухової активності; по можливості здійснювати задоволення якоїсь частини своїх раціональних прагнень; також бажано максимально усувати спокуси, які не можна задовольнити; задовольняти інформаційний голод, мати достатній рівень обізнаності щодо профілактики хвороб та травм, небезпечних ситуацій; організувати та планувати своє життя, створюючи ситуації максимальної безпеки, відволікання уваги новими враженнями, що сприяє усуненню й полегшенню гнітючих емоцій; виділяти час на читання потішних оповідань, захоплюючих повістей, створити собі хоббі, здатне зацікавити; зайнятися вивченням методів підвищення стресостійкості.

У творчих студентів наявні хоббі, які здатні зацікавити, захопити, відволікти та розрадити, в тому числі, і оточуючих, і принести користь (ігри з малими дітьми). Результати досліджень підтверджують, високий рівень особистісної та реактивної тривожності. Заняття творчим хоббі, заняття співами, театралізацією, практикування у організації ігрової діяльності та володіння інформацією щодо профілактики стресу слугує добрим профілактичним чинником.

Література:

1. Коц В.П., Коц С.М. Вплив на психофізіологічні показники дітей з високою тривожністю програми відпочинку ПЗОВ. Тенденції розвитку психології та педагогіки: збірник наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції. (С. 44-49), 4-5 листопада, 2016, Київ, Україна.
2. Коц С.М., Коц В.П. Реалізація вирішення проблеми високої тривожності у дітей та підлітків педагогічним колективом у дитячому оздоровчому позаміському таборі. Психологія та педагогіка сучасності: проблеми та стан розвитку науки і практики в Україні: збірник тез наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції. (С. 57-61), 21-22 серпня, 2015, Львів, Україна.
3. Коц С.М., Пономаренко О.С., Коц В.П. Вивчення стресостійкості у сучасних умовах та способи її підвищення. Актуальні проблеми сучасної науки, XLII Міжнародна науково-практична конференція. (Ч.7, С. 53-56). м. Вінниця, 6 квітня 2020 року. Вінниця : 2020. Україна.
4. Коц В.П., Коц С.М. Навчальний процес і проблема профілактики високої тривожності у студентів. Актуальні питання педагогіки та психології: наукові дискусії. (С. 51-55), 15 жовтня, 2015, Харків, Україна.
5. Коц С.М., Коц В.П. (2016) Фізіологія вищої нервової діяльності. Навчальний посібник. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди.
6. Коц С.М., Коц В.П., Максименко М.О. До питання впливу депресії. Science and society: for being an active participant in XXV International Scientific and Practical Conference. (С. 64-69), 1-2 листопада, 2021, Берлін, Німеччина.
7. Коц С.М., Коц В.П., Крат Є.С., Кобченко С.Р. До питання впливу на психічне здоров'я сучасних підлітків. Здобутки та досягнення прикладних та фундаментальних наук XXI століття: матеріали II Міжнародної наукової конференції. (Т. 2, С.21-24.), 5 листопада, 2021 Рівне, Україна.
8. Коц С.М., Коц В.П., Зоренко М.В. Інтелектуальна діяльність та психічний стан. Сучасні тенденції та концептуальні

шляхи розвитку освіти і педагогіки [зб. наук. пр.]: матеріали VII міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. (С.23-29), 26 листопада, 2021, Київ.

9. Kots S., Kots V., Luhanska V. A study of the level of personal anxiety in modern youth. The World During a Pandemic: New Challenges for Science: The 18th International scientific and practical conference. (с. 63-68), 19 – 20 April, 2021, Ottawa, Canada.

10. Коц С.М., Коц В.П., Яценко В. В. Вплив інтернет-мережі на складові емоційного інтелекту сучасної молоді. Science and technology. (С. 17-22), 11-12 october, 2021, Lublin, Poland.

11. Коц С.М., Коц В.П., Бойко К. Прихована депресія. Martial Law — Challenges in Modern Science: the 31st International scientific and practical conference. (P. 61-66) p. Warsaw. April 12-13, 2022. Warsaw: Myśl Naukowa, Poland.

УДК 347.9

Юридичні науки

ПРОЦЕСУАЛЬНІ СТРОКИ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ТА ЇХ ДІЯ ЗА УМОВ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Кушнір А. М.,

студентка Інституту Права

Київського національного університету

імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

Анотація. В даній роботі розглядається питання щодо загальної правової характеристики строків, що застосовуються в межах цивільного судочинства, оцінюється рівень їх законодавчого закріплення в Цивільному процесуальному кодексі України. Зроблено також акцент на категорії «розумності строків» та досліджено питання, які ж саме строки відповідають даному критерію. Також описуються проблеми дії процесуальних строків в цивільному провадженні в умовах воєнного стану на території України.

Ключові слова: процесуальні строки, цивільне провадження, розумність строків, воєнний стан.

В Цивільному процесуальному Кодексі (далі - ЦПК) процесуальним строкам як елементу цивільного процесу присвячена Глава 6 Розділу I, однак при цьому, визначення цього поняття законодавець не дає.

Звертаючись до доктринальної літератури, можна сказати, що цивільні процесуальні строки – це строки, встановлені ЦПК для вчинення процесуальних дій судом і учасниками процесу в цивільному судочинстві [1, ст.12].

Кожен окремих строк – це елемент правового регулювання поведінки учасників цивільного судочинства та з яким ЦПК України встановлює можливість або необхідність учинення судом і учасниками процесу конкретних процесуальних дій, а також настання певних процесуальних наслідків.

Так, стаття 120 ЦПК вказує, що строки, в межах яких вчиняються процесуальні дії, встановлюються законом, а якщо такі строки законом не визначені, - встановлюються судом.

З цього можемо зробити висновок, що всі процесуальні строки в цивільному процесі можна поділити на дві категорії: строки, встановлені законом (кодексом), та строки, встановлені судом.

Щодо строків, що можуть визначатись судом, законодавець зазначає, що вони мають встановлюватись з урахуванням принципу “розумності строків”, і додатково вказує, що строк є розумним, якщо він передбачає час, достатній, з урахуванням обставин справи, для вчинення процесуальної дії, та відповідає завданню цивільного судочинства [2, ст.119].

Строки, незалежно від способу їх встановлення, обчислюються роками, місяцями і днями, а також можуть визначатись вказівкою на подію, яка повинна неминуче настати.

Для кожної дії, яку може або повинна вчинити особа як учасник цивільного провадження, ЦПК встановлює конкретний строк для можливості вчинити таку дію (як правило, в ЦПК строк рахується у днях). А тому, цілком логічною вбачається норма щодо того, що право на вчинення певної процесуальної дії втрачається із закінченням відповідного строку.

Тим не менш, в окремих випадках суд за заявою учасника справи поновлює пропущений процесуальний строк, встановлений законом, якщо визнає причини його пропуску поважними.

Найбільш загальними для кожного цивільного провадження є строки стосовно підготовчого етапу вирішення справи та розгляду справи по суті.

Так, за загальним правилом, підготовче провадження має бути проведене протягом 60 днів з дня відкриття провадження у справі. У виняткових випадках для належної підготовки справи для розгляду по суті цей строк може бути продовжений не більше ніж на 30 днів.

Розгляд справи по суті триває протягом 30 днів.

Також, ЦПК встановлює строки, протягом яких той чи інший учасник цивільного провадження зобов'язаний вчинити певну процесуальну дію - наприклад, подати заяву, з'явитись до суду тощо.

Зокрема, сторона провадження, яку не задовільнило рішення суду першої інстанції, може подати апеляційну скаргу на таке рішення протягом 30 днів.

Якщо певний строк має визначити суд, виходячи з конкретних обставин справи, про це прямо зазначається в Кодексі. Наприклад, відповідач може подати відзив на позов в строк, встановлений судом, який не може бути меншим 15 днів з дня вручення ухвали про відкриття провадження у справі.

Отже, оскільки цивільний процес - це регламентований порядок певних процесуальних дій учасників такого процесу, то для забезпечення головних принципів права, зокрема, рівності сторін та оптимальності вирішення спору, важливо на рівних засадах регулювати терміни таких процесуальних дій. І саме шляхом закріплення в ЦПК строків й реалізуються ці принципи в законодавстві України.

Однак, така чітка закріпленість процесуальних строків та детальність регламентування їх законодавством є позитивним явищем судочинства за умов нормального функціонування держави. На жаль, за умов форс-мажорних обставин всесереджавного

масштабу така система існувати не може, оскільки на шляху здійснення правосуддя виникають різні перепони, що стосуються як сторін провадження, так і самого суду як учасника процесу.

З таких міркувань та з сучасних умов функціонування правової системи в Україні постає питання: “Як застосовуються строки в цивільному судочинстві в період воєнного стану?”

Оскільки, досить логічним є те, що в таких умовах законодавчий орган - Верховна Рада України - не в змозі оперативно вносити зміни до всього українського законодавства, основним нормативним джерелом так і залишається ЦПК.

І, на жаль, вже протягом майже трьох місяців повномасштабної війни в Україні, відповідних змін в законодавство на цьому етапі внесено не було. Зокрема, це стосується й ЦПК України.

Тим не менш, як і всі державні процеси за таких обставин, правова система намагається бути максимально “гнучкою” та адаптуватись під сучасні умови з метою подальшого ефективного захисту прав та свобод громадян.

Так, вже в одному із зареєстрованих та віднесених на розгляд ВРУ законопроектів (законопроект № 6125) зазначено, що судді у кожній індивідуальній справі можуть виходити за рамки процесуальних строків, визначених ЦПК, якщо на те є дійсно вагомі причини [3, ст.23]. Відповідно, “вагомість” таких обставин кожен суддя визначатиме на власний розсуд, враховуючи ситуацію в регіоні, фізичний/психологічний стан сторін, складність та важливість справи тощо.

Наприклад, в тих умовах, що склались станом на 07.05 в Україні, достатньо поважними причинами для того, щоб вийти за межі процесуального строку, є факт того, що:

- Приміщення суду знаходиться на окупованій території або на території активних бойових дій;
- Матеріали справи були передані до іншого суду або знищені внаслідок вторгнення;

•Учасник справи залучений до діяльності в лави територіальної оборони, ЗСУ.

Цей перелік не є вичерпним.

Враховуючи вище зазначені фактори, виходити за межі строку можуть як суди першої, так і суди апеляційної та касаційної інстанцій.

Також у законопроекті пропонується внести доповнення до ЦПК, ГПК щодо того, що “в умовах воєнного стану справа розглядається (або виконується будь-яка інша процедурно-важлива дія) протягом розумного строку” [3, ст.26]. Розумність такого строку визначатиметься суддею особисто (або колегією суддів) у кожній конкретній справі індивідуально.

При цьому, буде передбачатись юридична відповідальність для учасників судового процесу за зловживання таким правом під час воєнного стану.

І, як зазначив Голова Верховного Суду Князєв Всеволод Сергійович в одному зі своїх он-лайн виступів, судді та інші учасники судового процесу вже зараз можуть керуватись даним положенням.

Отже, враховуючи все вище наведене, можна констатувати той факт, що така оперативність та гнучкість судової системи України є однозначно позитивним моментом, особливо у сучасних умовах, що характеризує цивільну ланку процесуального права України як адаптивну правову структуру, яка, в першу чергу, має на меті безперервний захист прав та законних інтересів громадян.

Література:

1. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>.

2. Конспект лекцій з дисципліни «Цивільне право та процес», Круглова О.О. URL: https://dut.edu.ua/uploads/1_1943_1-1899754.pdf.

3. Проект Закону про внесення змін до Цивільного процесуального кодексу України, Господарського процесуального кодексу України та Кодексу адміністративного судочинства України щодо покращення доступу до правосуддя № 6125 від

01.10.2021 року. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=72916_

4. Принцип розумних строків у цивільному судочинстві, Дяченко С. В., Зборовська Н. О. URL: <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2019/3/28.pdf>.

5. Тлумачення і застосування строків в цивільному процесі України, Яновицька Анна Віталіївна. URL: http://www.law-bulletin.oduvs.od.ua/archive/2019/11/part_1/29.pdf.

УДК 61

Медичні науки

VACCINATION AGAINST COVID-19 AMONG STUDENTS OF KhNMU

Ліннік Катерина

студентка

Харківський Національний

Медичний університет

м.Харків, Україна

Introduction Vaccination is the most effective protection against COVID-19. It gives an opportunity for making the educational process safe. At the November 2021, close to 85% of KhNMU have been vaccinated.[1]

But vaccination campaign is going on, so we need to get the new information once again.

Booster dose of vaccine is recommended to everyone who has taken two doses.

Aim: to to analyze the vaccination process in KhNMU and compare the information that was received in November.

Matherials and methods. We have created a questionnaire on the Google Forms platform. (Survey lasted from 10.02.22 to 15.02.22 and included answers of 86 participants)

Results.

Research showed that 88% of participants aged 18-25 have been vaccinated by two doses of the vaccine.

Non-vaccinated students avoid vaccination because of contraindications or hard work without free time.

1)The majority (51%) of vaccinated participants has chosen Pfizer vaccine. 21% chosen Coronavac. Another participants have chosen vaccines: AstraZeneca(12%), Moderna (7%).Other students have forgotten the name of vaccine.

2)The majority of participants (75%) had get the first dose of the vaccine at the Summer 2021.The rest of participants (20%) got first dose of the vaccine in Autumn. Other participants going to do it as soon as possible.

3) The majority of participants (45%) had made the second dose of the vaccine in the Autumn 2021. 14% made it in December, 10% of the participants made it in January. The rest of participants will be vaccinated as soon as possible.

4)39% of the participants need to know more information about booster dose of the vaccine.36% of participants are going to do the booster dose of the vaccine. 21% of the participants don't take the booster dose. Only 4% have been vaccinated by the booster dose of the vaccine.

5) The most common side effects of vaccination are headaches, diarrhoea, fever, pain in the injection site, pain in joints and other.Predominantly, they last no more, than 1-2 day.

6) The main reason for rejection of vaccination against COVID-19 is medical contraindications or fear about possible side effects.

Conclusion.Having analyzed the data, we assert positive dynamics of vaccination against COVID-19 among KhNMU students. Also important to disseminate information about booster dose among students of KhNMU

Literature:

1. The ISIC International Conference- 2021

ВИЯВЛЕННЯ ЗМІН ПЕРЕСЕЛЕННЯ ТА МІГРАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ ГІС-ТЕХНОЛОГІЙ

Лінавський І.С.,

студент

географічного факультету

Київський національний університет

імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

Чисельність населення - кількість людей які проживають в певному населеному пункті, місцевості, країні. Динаміка зміни чисельності населення є важливим демографічним показником. Чисельність населення змінюється в результаті народжуваності, смертності й міграції.

Міграція населення – це механічні переселення людей через кордони тих чи інших територій зі зміною місця проживання назавжди, на більш- менш тривалий час, або з регулярним поверненням до нього. Людей, які вчиняють міграцію, називають мігрантами. Особи, які переселилися за межі країни, - емігранти, які переселилися в країну - іммігранти. Різниця між кількістю іммігрантів і емігрантів - міграційне сальдо (чиста міграція) - безпосередньо впливає на кількість населення країни.

Кожна країна має свої проблеми з міграцією населення. Оцінка сучасного стану всієї території України з питання міграції населення, показує багатогранну проблематику. Але без встановлення причин виникнення цих проблем, ми не можемо розробити певний комплекс відповідних заходів.

Оскільки земля – це національне багатство кожної країни, ми повинні ефективно використовувати цей територіальний базис. При цьому, дуже важливо уникати дисбалансу і перенаселення у певних містах. Велике скупчення людей спостерігається саме у великих містах. Причиною цього є явні перспективи на майбутнє, вищий соціальний стан та найголовніше - робота. На приміських

територіях спостерігається відсутність житла, робочих місць та фінансово-економічна нестабільність.

За допомогою ГІС-технологій можна проводити моніторинг не лише на одній локальній ділянці, а й масштабно по всій планеті. Сучасні супутники оснащені багато-піксельними якісним обладнанням. Яке безпосередньо допомагає простежувати ситуацію на планеті. Сучасні фотограмметричні апарати можуть також оцінювати міграцію населення, чи перенаселення. Створені спеціальні комп'ютерні програми, які мають змогу аналізувати дані переселення населення. Що є дуже важливим у дослідженні міграції населення. Точну кількість населення країни отримують після проведення державного перепису. Проміжні дані представляє Державна служба статистики України. Для точних даних інформація надходить з територіальних статистичних служб. Останній раз перепис населення в нашій країні був проведений у 2001 році, за підсумками якого була зафіксована чисельність населення України в кількості понад 48 мільйонів. Останні статистичні приблизні дані показали помітне зменшення в чисельності населення, а саме, різкий спад кількості спостерігається у 2014 році. У зв'язку з політичним становищем в Україні. У 2014 році було приблизно зафіксовано 46 мільйонів осіб, а у 2017 році вже 42 мільйони. Різке зменшення за 3 роки на 6 мільйонів говорить про кризову демографічну ситуацію. Державна служба статистики України прогнозує подальше зниження кількості населення нашої країни.

Політичне становище потягнуло за собою багато різних аспектів, які є дуже важливими. Економіка країни, рівень життя людей – безперечно впливають на показники народжуваності та смертності. Сучасний лічильник чисельності висвічує реальні цифри і смертність перевищує народжуваність. А коефіцієнт приросту населення є від'ємним.

Таким чином можна зробити висновок, що чисельність населення стабільно зменшується. Така проблема стосується не лише Херсонської області, чи всієї України, а й багатьох інших країн. Знаючи проблему, ми можемо її вирішити. За допомогою

планування території населених пунктів та землевпорядного проектування ми зможемо ефективно використовувати територію, підвищити економіку країни і бути гарним прикладом для інших держав.

За допомогою комп'ютерних електронних систем ми можемо проводити моніторинг. Новітні електронні системи мають потужне сучасне програмне забезпечення. На сьогоднішньому етапі розвитку людина досягла високого рівня розвитку, пов'язаного з ГІС - технологіями. Сьогоднішній рівень науково-технічного прогресу дозволяє масштабно відстежувати ситуацію на Землі. За допомогою космічних супутників людина може здійснювати моніторинг перенаселення та міграції населення. Людина навчилася прогнозувати стан міграційних процесів, що відбуваються на планеті або на конкретній локальній ділянці Землі. На сьогоднішній день є дуже багато новітніх відкриттів та винаходів, які можуть змінити життя нашого суспільства на краще.

Література:

1. Всеукраїнський перепис населення 2001: [арх. 13 лютого 2018 року]: [укр.] // Державний комітет статистики України. — 2003-2004. — Дата звернення: 13 лютого 2018 року.
2. Демографічна та соціальна статистика. Населення та міграція: [укр.] // Державний комітет статистики України. — 1998-2018. — Дата звернення: 13 лютого 2018 року.
3. Населення України: [арх. 13 лютого 2018 року] : [укр.] // Державний комітет статистики України. — Дата звернення: 13 лютого 2018 року. — демографічна статистика України.

ВПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ SMART GRID В УКРАЇНСЬКІ ЕЛЕКТРИЧНІ МЕРЕЖІ

Мажара Г. А.,

*доктор філософії в економіці,
старший викладач кафедри
економічної кібернетики,*

Роціна Н. В.,

*к.е.н., доцент кафедри
економічної кібернетики,*

Шевчук О. А.,

*д.е.н., доцент кафедри
економічної кібернетики,*

*Національний технічний університет
України «Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського»,
м. Київ, Україна*

Анотація: У роботі розглянуто питання інноваційно-технологічного розвитку енергетичної сфери шляхом упровадження концепції Smart Grid в українські електричні мережі, що надає можливість керувати передачею та споживанням електричної енергії, що поступає з різних джерел з найвищою ефективністю та з впровадженням нових вимірювальних технологій.

Ключові слова: інновації, концепція Smart Grid, електроенергетична система

Інноваційно-технологічний розвиток енергетичної сфери на сучасному етапі становлення національної економіки не відрізняється суттєвими здобутками та досягненням прогресу у питаннях, які визначають глобальну стратегію розвитку означеної галузі. Світові глобальні перетворення в енергетичній сфері визначили низку завдань для країн з різним рівнем технологічної бази, вирішення яких надасть можливість розробити адекватну стратегію розвитку та запровадити відповідні заходи щодо до її упровадження. До найбільш важливих та загальних відносять

тріаду завдань, що забезпечать нерозривність та узгодженість процесів розвитку енергетичної сфери, їх стабільність та гарантує стале зростання економіки, відповідний рівень життя населення, захист навколишнього середовища, це: енергозабезпечення (безперебійне постачання електричною енергією відповідної якості), енергодоступність (енергоощадність та доступна ціна на електроенергію) та енергоприйнятність (мінімальний вплив на навколишнє середовище. Урахувати означені умови надає процес інтелектуалізації енергетичної сфери, який отримав своє втілення завдяки концепції Smart Grid. Більш того, вже зараз, для оцінювання рівня інтелектуалізації сфери енергетики, у світі вживають термін Smart Grid - концепція повністю інтегрованої, саморегулюючої і самовідновлюваної електроенергетичної системи, що має мережеву топологію і включає в себе всі генеруючі джерела, магістральні та розподільні мережі і всі типи споживачів електричної енергії, керовані єдиною мережею інформаційно-керуючих пристроїв і систем в режимі реального часу [я].

На сьогоднішній день вельми актуальним питанням упровадження концепції Smart Grid є її перебудова під сучасні вимоги часу, а саме, стрімке впровадження відновлювальних джерел в енергосистеми усіх країн світу формують нові підходи до її реалізації. Через це, ми зустрічаємо дещо оновлене визначення концепції Smart Grid яке представлено як розумна мережа електропостачання, що забезпечує передачу даних, має доступ в Інтернет, допомагає використовувати енергію, яка генерує ВДЕ (відновлювана енергетика) та скоротити, за необхідності, її обсяги. Отже, нова концепція Smart Grid повинна вміти керувати передачею та споживанням електричної енергії, що поступає з різних джерел з найвищою ефективністю та з впровадженням нових вимірювальних технологій. Тобто, споживачі отримують не тільки аналітику використання електричної енергії, а й способи її зменшення [1].

Аналіз розвитку технологій Smart Grid у світі надав можливість визначити його основні сегменти: наявність у країні енергоресурсів; можливість упровадження систем автоматизації в

розподільні електричні мережі; можливість упровадження контролю, управління та моніторингу електротехнічного обладнання; можливість автоматизації систем передачі та розподілу, вузлових підстанцій та коректне регулювання перетоків; наявність нетрадиційних та відновлювальних джерел енергії.

Крім того, слід зазначити, що не дивлячись на безперечну, з огляду деяких фахівців, ефективність упровадження концепції Smart Grid вона повинна на перманентній основі вирішувати питання постійного оновлення із збереженням інноваційної складової, яка ураховує перш за все постулати: покращення надійності та безвідмовності роботи; підвищення енергетичної ефективності; збереження навколишнього середовища.

Варто зазначити, що збереження навколишнього середовища – на теперішній час виходить на перше місце серед основних умов упровадження Smart Grid технологій. Безумовно ми всі стикаємося з проблемою зміни клімату на Землі та дефіцитом органічних видів палива, що стимулює розвиток альтернативних джерел енергії. Наприклад, за допомогою нових гідроакumuлюючих станцій стає можливим ефективно використовувати вже вироблену електричну енергію. Особливістю таких джерел є їх відносно невелика потужність та нестабільність параметрів потужності генерування. У майбутньому системи електропостачання повинні стати більш розподіленими ніж зараз.

Іншим напрямком концепції Smart Grid є вдосконалення існуючих та створення нових систем передач та розподілу електричної енергії. Основна проблема полягає у великих втратах електроенергії, чим вони більше, тим більше ресурсів витрачається дарма та тим більшими стають тарифи на електроенергію для населення. Зовсім уникнути втрат неможливо, але їх можна та необхідно знижувати до мінімального рівня. Технологія Smart Grid базується на встановленні "розумних" лічильників в точках споживання електричної енергії, які інформують про рівень споживання енергії та надають можливість коригувати електрообладнання [3].

Відаючи належну повагу до вирішення такого складного питання, як оптимізації енергетичної сфери за допомогою

процесу інтелектуалізації, для об'єктивізації отриманих результатів зазначимо, що вже не один рік поспіль деякі фахівці в галузі енергетики відзначають неоднозначність положень концепції Smart Grid. До дискусійних питань в першу чергу відносять: відсутність принципово нових функцій системи, тобто відбувається лише заміна виконавця у низці технологічних операцій, а не абсолютне оновлення функціоналу мережі; по-справжньому зацікавленими у просуванні технологій "Smart grid" є виробників електрообладнання (і, конкретніше, виробники цифрових пристроїв та засобів комунікації; суперечливим моментом є те, що застосування нових технологій сприятиме зменшенню вартості будівництва нових електромережових об'єктів. Крім того, дискусійним залишається питання стрімкого підвищення ефективності, оскільки з питанням великої кількості інформації постає питання її керуваності, актуальним є питання виключення людини з процесу управління електромережами, а питання комфорту залишається більш пріоритетним ніж питання збереження навколишнього середовища [4].

Не дивлячись на такі вагомні дискусійні положення зазначеної концепції експерти прогнозують, що до 2030 року потреба в електроенергії подвоїться. Уряд країн Європейського Союзу планує знизити споживання електроенергії на 9% за рахунок підвищення енергоефективності, впровадження технології Smart Grid. Сьогодні є унікальна можливість модернізувати всю застарілу систему електропостачання в світі, перетворивши аналогові мережі електропередач у високоточні інтелектуальні Smart Grid. Енергетичні компанії матимуть змогу ефективно керувати всією мережею електропостачання, споживачі – точно регулювати власні витрати енергії, а держава – створить кмітливую енергетичну інфраструктуру, що буде приваблива для нових інвесторів [3].

До основних проблем з якими стикається НЕК "Укренерго" під час упровадження Smart Grid технологій в першу чергу відносять:

1. Застаріле обладнання електричних мереж всі рівнів напруги не дозволяє отримувати персоналу актуальну інформацію в

реальному часі, яка необхідна для проведення розрахунків.

2. В Україні стрімко розвивається альтернативна енергетика, в тому числі вітрова та сонячна. Генерація електричної енергії з таких джерел має стохастичний характер і потребує прогнозування та забезпечення балансування в енергосистемі. В 2019 році в Україні запущено повномасштабний ринок електричної енергії. Споживати доцільніше в нічні провали, коли електрична енергія в надлишку і дешевша, в той же час допомагати системі – надавати послуги з регулювання енергобалансу.

Впровадження технології Smart Grid в українські електричні мережі є життєво необхідним – вони стануть повсютним до перебудови всієї енергетичної сфери. У часи, коли Україна прагне цілковитої незалежності від країни агресора, не лише в політичному та економічному аспекті, а й припиненні купівлі корисних копалин та електричної енергії єдиним виходом є впровадження системи Smart Grid у лініях електропередавання та безпосередньо у споживачів.

Література:

1. Jenkins, N., Liyanage, K., Wu, J., & Yokoyama, A. (2012). Smart Grid. Wiley..

2. Логинов, Е. Л., Деркач, Н. Л., & Логинов, А. Е. (2011). «Интеллектуальные сети» (smart grid) в электроэнергетике: проблемы управления и безопасности. Национальные интересы: приоритеты и безопасность, (20).

3. План розвитку системи передачі на 2021-2030 роки (2021).

4. Шпак, Н., Найчук-Хрущ, М., & Кулик, О. (2020). Аналіз та тенденції розвитку технологічних інновацій в енергетичній галузі України. Вісник Національного технічного університету" Харківський політехнічний інститут"(економічні науки), (4), 125-132.

ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЙ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ЗЕМЕЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

*Олішкевич С.П.,
студента географічного факультету
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Порушення норм земельного законодавства можуть бути різні за характером і спрямованістю, а тому притягнення до відповідальності за кожне окреме правопорушення характеризується певними особливостями й специфічними правовими наслідками, але їм також можуть бути притаманні й тотожні риси, що зумовлює складнощі у процесі правозастосування і створює проблеми щодо відмежування схожих між собою порушень земельного законодавства. Передусім, мова буде йти про самовільне зайняття земельних ділянок та порушення строків повернення тимчасово займаних земель.

Відповідно до ст. 1 ЗУ “Про державний контроль за використанням та охороною земель” [1] ознаки самовільного зайняття земельних ділянок визначаються як будь-які дії, що свідчать про фактичне використання земельної ділянки за відсутності відповідного рішення органу виконавчої влади чи органу місцевого самоврядування про її передачу у власність або надання у користування (оренду) або за відсутності вчиненого правочину щодо такої земельної ділянки, за винятком дій, які відповідно до закону є правомірними.

Отже, потрібно враховувати те, що до складу правомірних дій, які не можуть вважатися самовільним зайняттям земельної ділянки, можна віднести дії громадян, які добросовісно, відкрито і безперервно користуються земельною ділянкою упродовж 15 років, але не мають документів, які б свідчили про наявність у них прав на цю земельну ділянку, відповідно до ст. 119 Земельного

кодексу України [2]. У листі Державного комітету України із земельних ресурсів від 11.11.2008 р. № 14-17-4/1291 “Щодо застосування терміна “самовільне зайняття земельної ділянки” [3] акцентується увага на тому, що у наведеному в законі визначенні йдеться лише про рішення органу виконавчої влади чи органу місцевого самоврядування саме про передачу земельної ділянки у власність або надання її в користування (оренду). У п. “д” ч. 1 ст. 211 Земельного кодексу самостійне місце займає порушення строків повернення тимчасово займаних земель [2]. Це порушення ззовні схоже із самовільним зайняттям земельної ділянки, але, насправді, вони мають більше відмінних рис ніж спільних.

До відмінних рис відноситься насамперед суб’єктивний склад. Суб’єктом порушення строків повернення тимчасово займаних земель може бути лише особа, яка отримала дозвіл на використання земельної ділянки для проведення розвідувальних робіт з дотриманням вимог, передбачених ст. 97 Земельного кодексу; а суб’єктом самовільного зайняття земельних ділянок може виступати будь-яка фізична чи юридична особа, яка без законних підстав заволоділа чужою земельною ділянкою.

Відповідно до п. 14 постанови Пленуму ВСУ від 16.04.2004 р. (в редакції постанови ВСУ від 19.03.2010 р. № 2) при тимчасовому зайнятті земельних ділянок для розвідувальних робіт розмір збитків і порядок їх відшкодування визначаються угодою між власниками землі або землекористувачами та підприємствами, установами, організаціями, що провадять розвідувальні роботи. При недосягненні згоди між ними розмір збитків визначається комісіями, створеними Київською та Севастопольською міськими, районними державними адміністраціями, виконавчими комітетами міських (міст обласного значення) рад відповідно до Порядку визначення та відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам, який затверджений постановою КМУ від 19.04.1993 р. № 284.

При невиконанні, вони повинні відповідно до ст. 211 Земельного кодексу, ст. ст. 22, 623, 1166, 1192 ЦК України відшкодувати власникові або землекористувачеві заподіяну

шкоду в розмірі вартості робіт, потрібних для приведення земельної ділянки в такий стан [3, с. 96].

Відповідно до п. 16 постанови Пленуму ВСУ від 16.04.2004 р. (в редакції від 19.03.2010 р.) вирішуючи спори про відшкодування власникам землі й землекористувачам шкоди, заподіяної самовільним зайняттям, суди мають виходити з того, що відповідно до ст. 156 Земельного кодексу України така шкода відшкодовується у повному обсязі. При цьому відповідно до ст. ст. 90, 95, 212 Земельного кодексу самовільно зайняті земельні ділянки повертаються їх власникам або землекористувачам з передачею останнім незібраного врожаю без відшкодування затрат, понесених під час незаконного користування ними. Таким чином, враховуючи вищезазначені положення, можна зробити висновок про різний склад цих двох правопорушень, що неодмінно повинно враховуватися у процесі правозастосування.

Література:

1. Про державний контроль за використанням та охороною земель: Закон України від 19.06.2003 р. № 963-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2003. – № 39. – Ст. 350.
2. Андрейцев В. І. Земельне право і законодавство суверенної України: актуальні проблеми практичної теорії : моногр. / В. І. Андрейцев. – К. : Знання, 2005. – 445 с.
3. Мірошниченко А. М. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України / А. М. Мірошниченко, Р. І. Марусенко. – К. : Алерта ; Центр учбової літератури, 2011. – 520 с.

ENERGY AND ECONOMIC EFFICIENCY OF COGENERATION
HEAT PUMP INSTALLATIONS IN THE THERMAL SCHEME OF
THE BOILER HOUSE IN UZYN

Olga Ostapenko

*Candidate of Engineering Sciences,
Ph.D, Associate Professor
Associate Professor of the Department
of Heat Power Engineering
Vinnytsia National Technical University
Vinnytsia, Ukraine
ostapenko@vntu.edu.ua
orcid.org/0000-0001-9682-9419*

Abstract. *The study evaluated the values of indicators of energy and economic efficiency of cogeneration heat pump installations (CHPI) in the thermal scheme of the boiler house in Uzyn.*

Key words: *energy efficiency, economic efficiency, cogeneration-heat pump installation.*

The aim of our study is estimation the energy and economic efficiency of cogeneration heat pump installations (CHPI) in the thermal scheme of the boiler house in Uzyn, based on the results of our previous study [1].

In our study [1], the effectiveness of the use of heat pump installations (HPI) in the thermal scheme of the boiler house in the Uzyn city, using the methodological basis of research [2 – 10] was analyzed. A study [1] of the efficiency of the thermal scheme of the heating boiler house in Uzyn with HPI for two modes of operation of the boiler house in two seasons were carried out. The basic source of heat supply in Uzyn is a natural gas boiler house. In order to improve the performance of the thermal scheme of the boiler house, in [1] was proposed to use energy-efficient and economically feasible variant of HPI, based on steam-compression heat pumps and gas-piston engines-generators. There are two modes of operation of the thermal scheme with the combined seasonal use of the heat of waste gas of the boiler

(using utilization equipment in the exhaust gas circuit) as well as natural surface water heat.

The efficiency of four modes for the use of HPI in the thermal scheme of the boiler house was analyzed in [1] with the following values of indicators of utilization of thermal power of boiler exhaust gases in utilization equipment and HPI for the first season of boiler house operation: 1 - 85%; 2 - 75%; 3 - 65%; 4 - 55%. In the second season of operation of the boiler house, the use of natural heat of surface waters in HPI without operation of hot water boilers is provided.

According to the results of the research [1], it is determined that natural gas savings by the boiler house in Uzyn, in case of HPI use, will be provided for all studied variants and modes of HPI operation with combined seasonal use of heat from industrial and natural low temperature sources.

In study [1] it is determined that the values of seasonal and annual savings of natural gas in the thermal scheme of the boiler house in Uzyn with HPI decrease in cases of reducing the share of utilization of heat capacity of boiler waste gases in utilization equipment and HPI. However, the increase in the share of utilization of the thermal capacity of the boiler gas exhaust in the utilization equipment and HPI leads to a decrease in the temperature of the boiler exhaust gas.

Based on the analysis of the results of the study [1], it is determined that under conditions of variable modes of operation of the thermal scheme of the boiler house and combined seasonal use of heat from industrial and natural low-temperature sources, the most efficient by energy, economic and technical indicators for the thermal scheme of the boiler house in Uzyn should be considered an option for the use of HPI with utilization of 55% of the thermal power of boiler exhaust gases in utilization equipment and HPI in the first season, in the second season of the boiler house operating provides for the use of natural surface heat in HPI without boilers.

According to [1], in case of application of this variant of HPI in the thermal scheme of the boiler house in Uzyn, energy-efficient and economically justified variable modes of operation with combined

seasonal use of low-temperature heat of industrial and natural low-temperature sources will be provided with such indicators: boiler flue gas temperature will be 110 °C, seasonal saving of working fuel by boiler house with HPI will vary within 16,83... 32,63%, annual saving of working fuel by boiler house with HPI will be 24,78%.

In our study, the indicators of energy and economic efficiency of the studied thermal scheme of the boiler house was performed using research results and methodological bases for assessing the energy-economic efficiency of energy supply systems with CHPI from researches [1 – 15]. The economic effect of the use of CHPI in the thermal scheme of the boiler house in Uzyn is confirmed by the economic efficiency of capital investments in comparison with the basic variant of the heat supply source (existing boiler house). In our study, we compared the economic efficiency of the basic and alternative variants of heat supply sources (HSS) on the basis of researches [1 – 15], the results are summarized in Table 1.

Table 1

The results of the analysis of energy and economic indicators of efficiency for the variants of the thermal scheme of the boiler house in Uzyn

Indicator	Unit	Variant of HSS	
		Basic variant of HSS	Alternative variant of HSS with CHPI
Annual consumption of working fuel of HSS	million m ³ / year	8,895	6,691
Annual savings of working fuel of HSS	%	---	24,78
Expenditure of funds for the fuel	UAH million / year	49,164	36,983
Operational expenses	UAH million / year	56,122	46,558
Economic efficiency	UAH million / year	---	9,564
Investment in the new CHPI equipment (considering installation costs)	UAH million	---	32,395
Payback period	year	---	3,39

Conclusions

The study evaluated the values of indicators of energy and economic efficiency of cogeneration heat pump installations in the thermal scheme of the boiler house in Uzyn. The study analyzes the efficiency of heat pump installations in the thermal scheme of the boiler house in Uzyn, substantiates the choice of HPI in the thermal scheme of boiler house for variable modes of operation of HPI and combined seasonal use of heat of industrial and natural low-temperature energy sources, the indicators of energy and economic efficiency of the thermal scheme of the boiler house with HPI are estimated.

According to the results of the analysis of values of energy and economic indicators of efficiency of CHPI application in the thermal scheme of the boiler house in Uzyn, it is determined that:

- savings of working fuel (natural gas) will be provided by the boiler house with CHPI in the amount of 24,78%;
- reduction of operating costs (economic efficiency) of the boiler house with CHPI will amount to 9,564 UAH million / year,
- investment in new equipment of CHPI will amount to 32,395 UAH million,
- payback period of new CHPI equipment will be 3,39 years.

References:

1. Ostapenko O. P., Funkner K. V. Efektyvnist teplonasosnyh ustanovok v teploviy shemi kotelni v misti Uzyn. Universytetska nauka 2020: tezy dopovidi Mizhnar. nauk.-tehn. konf. (Mariupol, 20 – 21 travnya 2020). V 4 t. Mariupol : PDTU, 2020. T. 1. S. 225-227. [in Ukrainian]

2. Ostapenko, O. P. (2019). Analysis of energy, ecological and economic efficiency of steam compressor heat pump installations, as compared with alternative sources of heat supply, with accounting the concept of sustainable development . Sustainable Development Under the Conditions of European Integration. Part II, (pp. 312 – 329). Ljubljana:Visoka šola za poslovne vede.

3. Ostapenko, O. P. (2019). Study of energy-economic efficiency of energy supply systems with cogeneration heat pump installations, using the heat of the industrial and natural sources, in industry and

municipal heat power branch of Ukraine. Social and Legal Aspects of the Development of Civil Society Institutions Part I, (pp. 292 – 308). Warsaw: Institute of European Integration, Bmt Eridia.

4. Ostapenko, O. P. (2019). Analysis of energy, ecological and economic efficiency of steam compressor heat pump installations, as compared with alternative sources of heat supply, with accounting the concept of sustainable development. Sustainable Development Under the Conditions of European Integration. Part II, (pp. 312 – 329). Ljubljana: Visoka šola za poslovne vede.

5. Ostapenko, O. P. (2017). Areas of high energy efficiency of energy supply systems with cogeneration heat pump installations of large power and peak fuel-fired boilers for heat supply systems. Science and Education a New Dimension. Natural and Technical Sciences, 132, 70-74.

6. Ostapenko, O. P. (2016). Energy efficiency of energy supply systems based on combined cogeneration heat pump installations and peak sources of heat. Scientific Works of Vinnytsia National Technical University, 1. Retrieved from: <http://works.vntu.edu.ua/index.php/works/article/view/462/464>.

7. Ostapenko, O. P. (2016). Energy efficiency of energy supply systems with cogeneration heat pump installations and peak sources of heat in heat supply systems. Scientific Works of Vinnytsia National Technical University, 2. Retrieved from: <https://works.vntu.edu.ua/index.php/works/article/view/472/474>.

8. Ostapenko, O. P. (2018). Application of the method of complex assessment of energy-ecological-economic efficiency of energy supply systems with cogeneration heat pump installations and peak sources of heat. Science and Education a New Dimension. Natural and Technical Sciences, 171, 51 – 54. DOI: 10.31174/SEND-NT2018-171VI19-11.

9. Ostapenko, O. P. (2017). Methodical fundamentals of complex assessment of energy-ecological-economic efficiency of energy supply systems with cogeneration heat pump installations and peak sources of heat. Scientific Works of Vinnytsia National Technical University, 3. Retrieved from: <https://works.vntu.edu.ua/index.php/works/article/view/510/509>.

10. Ostapenko, O. P. (2018). Substantiation of the method of complex assessment of energy-ecological-economic efficiency of energy supply systems with cogeneration heat pump installations and peak sources of heat. Scientific Works of Vinnytsia National Technical University, 1. Retrieved from: <https://works.vntu.edu.ua/index.php/works/article/view/526/524>.

11. Ostapenko, O. P. (2020). Estimation of energy-ecological-economic efficiency of energy supply systems with cogeneration heat pump installations in Ukraine, in the concepts of green logistics and sustainable development. Institutional Development Mechanism Of The Financial System Of The National Economy: (pp. 52 – 66). Batumi: Publishing House “Kalmosani”.

12. Ostapenko O. P. (2021). Estimation of tendencies of transforming the energy sectors of World, European Union and Ukraine in the perspective to 2050 with using the renewable energy sources in the concept of Sustainable Development. Social capital: Vectors of development of behavioural economics: Collective monograph. (pp. 99 – 139). ACCESS Press Publishing house: Veliko Tarnovo, Bulgaria.

13. Ostapenko O. P. (2020). Estimation of efficiency of energy- and resource-saving heat pump technologies in Ukraine, in the concepts of Green Logistics and Sustainable Development. Modern Approaches to Knowledge Management Development (pp. 174 – 186). Ljubljana: Visoka šola za poslovne vede.

14. Ostapenko, O., Savina, N., Mamatova, L., Zienina-Bilichenko, A. & Selezneva, O. (2020). Perspectives of application of innovative resource-saving technologies in the concepts of green logistics and sustainable development. Turismo: Estudos & Práticas (UERN), Mossoró/RN, Caderno Suplementar, 02. Retrieved from: <http://geplat.com/rtep/index.php/tourism/article/view/488>.

15. Ostapenko, O.; Olczak, P.; Koval, V.; Hren, L.; Matuszewska, D.; Postupna, O. (2022). Application of Geoinformation Systems for Assessment of Effective Integration of Renewable Energy Technologies in the Energy Sector of Ukraine. Appl. Sci. 2022, 12, 592. <https://doi.org/10.3390/app12020592>.

КОНТИНЕНТАЛЬНА БЛОКАДА: ВИГРАШНА ДОВГОСТРОКОВА СТРАТЕГІЯ ЧИ АВАНТЮРА

Пазюк П. О.,

студентка історичного факультету,

Київський національний університет

імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

Анотація: *Економічні ембарго та заборони є важливим важелем впливу у сучасному глобалізованому світі. Якщо це продуманий, та спланований хід, ві може примусити опонента грати за твоїми правилами. Однак історія знала декілька прикладів, коли цей засіб намагались використовувати, і результати виявлялись суперечливими. Одним з найяскравіших прикладів є континентальна блокада Великої Британії Французькою імперією Наполеона та її державами-сателітами. У статті розглянуто основні віхи запровадження, хід цього явища, а також оцінено ефективність вжитих заходів.*

Ключові слова: *континентальна блокада, Наполеон, торгівельне ембарго, Велика Британія*

Наполеон I Бонапарт був авантюристом за натурою, адже як ще можна назвати людину, яка хотіла підкорити Європу, а то і весь світ. Одночасно з цим в ньому поєднувалися таланти геніального полководця, стратега і політика, але не економіста. Його військові кампанії відзначалися продуманістю, ідеї – масштабністю, проте державні рішення – амбіційністю та деякою недалекоглядністю [1, с. 191]. Він намагався збудувати імперію на зразок Римської: таку ж величну, але здатну вистояти проти своїх ворогів. Для цього були докладені усі можливі зусилля: дипломатичні хитросплетіння договорів та домовленостей, нарощування армії та флоту тощо. Однак, цього було недостатньо, щоб перемогти Англію - головну противницю французькій гегемонії на континенті. Вона залишалася головним суб'єктом міжнародної торгівлі і центральною силою, що захочувала і фінансувала альянси

антинаполеонівські кампанії, а ключ до могутності "володарки морів" лежав саме в економічній площині - і Наполеон це розумів.

Взагалі, вести боротьбу посередництвом економічних заборон було звичною тактикою усіх європейських воєн: сторони конфлікту обмежували зв'язки між собою, вводили торгові ембарго і т.д., наприклад, подібне зробила Росія щодо Англії у 1801 р. (II Антифранцузька коаліція) [1, с. 191-192], а пізніше намагався зробити Південь у Громадянській війні США 1861-1865 рр. (обмежити поставки бавовни у Велику Британію, щоб та таким чином визнала Конфедерацію чи, можливо, навіть стала союзником її у боротьбі проти Півночі) [2, с. 167]. Однак, ніколи не було прецеденту повноцінної блокади лише однієї країни цілим континентом. Ідея цього з'явилася ще у 1793 р, коли був частково обмежений рух англійських товарів, а натомість стимулювалася торгівля з союзними Франції державами. Проте Наполеон Бонапарт пішов далі: після скасування планів на підкорення незламного Альбіону (після поразки у битві під Трафальгаром у 1805 р. і виступу військ III Антинаполеонівської коаліції) він вирішив «задушити» його економічно, спричинивши таким чином крах держави, яка буде змушена піти на значні поступки [3, с. 48]. Берлінським указом 1806 р. імператор французів заборонив ввіз британських товарів і ведення торговельних відносин з нею будь-яким країнам, пов'язаним з Францією або залежним від неї. Це було також відповіддю одночасно на аналогічні дії самої Великої Британії. Потім це було доповнено міланськими декретами, що обмежували права нейтральної торгівлі. Це рішення підтримали Італія, Нідерланди, Іспанія, Данія, Пруссія, Австрія і після Тільзитського миру Росія, і частково США (указ Джефферсона 1807 р. обмежував торгівлю і з Англією, і з Францією, намагаючись таким чином змусити їх поважати нейтралітет Сполучених Штатів, він протривав лише два роки) [2, с. 113].

Певних результатів цим вдалося досягнути: звичайно, Сполучене Королівство не мало прямого доступу тепер до свого основного ринку - континенту, - і це спричинило економічну

кризу та нестабільність, але через деякий час воно змогло знайти альтернативні ринки для своїх товарів (передусім Північну та Південну Америку), а торговці організовано зайнялися контрабандою, таким чином компенсувавши більшу частину збитків і уникнувши соціальних проблем [4, с. 305-310; 5, с. 29-33].

Проте подібна система економічних відносин (точніше майже повна відсутність активних дій) негативно позначалася на самому континенті. Сучасники тих подій пишуть про повний занепад торгових Нідерландів, Бордо, Гамбургу, Ліворно та ін., в них зріс рівень безробіття і зменшилась кількість населення. Така кризова ситуація змушувала торговців адаптуватися до нових умов. Їм довелося виходити на нові ринки (зокрема південноамериканський), зосередитися на певних видах товарів і теж піти в підпілля [6, с. 305-310].

Отже, зважаючи на усю попередньо викладену інформацію, чим же була континентальна блокада здається непродуманою до кінця авантюрою, яку Наполеон намагався видати за довгострокову стратегію. Для того, щоб подібні дії досягли бажаного ефекту, треба було діяти дуже послідовно, чітко та без ексцесів, тримаючи все під абсолютним контролем: необхідно було, щоб цілий континент слухав одного імператора, союзні держави реально (а не на словах) перестали торгувати, безумовно слідували умовам указів, щоб люди, переповнені вірою в свого осяйного правителя не торгували з ворогом, а весь інший світ завмер, придивляючись до гри престолів, яка розвернулася в Європі. Проте це ідеальні умови, яких практично не можливо досягти: кожен союзник Франції все ж був самостійним (або майже) у своїх судженнях та стремліннях, намагаючись отримати свою вигоду в цій ситуації, купці адаптувалися і перейшли в підпілля, контрабандно продовжуючи торгувати, а далекі заокеанські колонії та держави не закривали свої ринки (крім США, які на певний час все ж зробили це). До того ж, я вважаю, що Наполеон недооцінив Англію: "володарка морів" мала достатньо ресурсів для збереження свого статусу кво, і хоча й мала певні труднощі, змогла знайти вихід з цього скрутного становища.

З цього можна зробити висновок, що континентальна блокада була невдалою авантюрою недостатньо досвідченого в економіці Наполеона - політичних цілей нею так і не було досягнуто. Ця система навпаки лише спровокувала торговельний вакуум, який заповнили контрабандисти, доходи від яких не допомагали державам. Не було також досягнуто мети покращити зв'язки між союзними країнами: глобально Франція не могла виконувати ту роль, яку займала Англія. А хитра Британія, трохи захитавшись на терезах примхливої богині торгівлі, все ж знайшла можливість мінімізувати збитки та вистояти проти атак зухвалого корсиканця.

Література:

1. Zakia S. Napoleon Bonaparte: His Successes and Failures // European Journal of Multidisciplinary Studies [Електронний ресурс] – Sultana Zakia / Режим доступу: https://revistia.com/files/articles/ejms_v2_i7_17/Zakia.pdf.
2. Історія США, 1492–1877 pp. : навчально-методичний посібник / Л. Л. Гончаренко – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. – 300 с.
3. Heidler D. Encyclopedia of the War of 1812 / D. Heidler, J. Heidler., 2004. Naval Institute Press.
4. Schroeder P. The Transformation of European Politics 1763–1858 / Paul W. Schroeder., 1999.
5. Grab A. Napoleon and the Transformation of Europe, / Grab Alexander 2003 pp. 29–33
6. Marzagalli S. Port Cities in the French Wars: The Responses of Merchants in Bordeaux, Hamburg and Livorno to Napoleon's Continental Blockade, 1806-1813 [Електронний ресурс] / Silvia Marzagalli. – 1996. – Режим доступу до ресурсу: https://www.researchgate.net/publication/265111557_Port_Cities_in_the_French_Wars_The_Responses_of_Merchants_in_Bordeaux_Hamburg_and_Livorno_to_Napoleon's_Continental_Blockade_1806-1813.

НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Рошило В. І., Ковалевич Д. А.,
*к.е.н, доценти кафедри
фінансів та банківської справи
Чернівецький торговельно-
економічний інститут ДТЕУ
м. Чернівці, Україна*

Розглянуто особливості бюджетного фінансування медичної сфери на місцевому рівні. Окреслена проблематика фінансового забезпечення сфери охорони здоров'я територіальних громад. Обґрунтовано напрямки реформування фінансового механізму системи охорони здоров'я України.

Ключові слова: *охорона здоров'я, видатки місцевих бюджетів, міжбюджетні трансферти, фінансове забезпечення, додаткова дотація.*

Фінансовий механізм державного управління системою охорони здоров'я є складним, адже охоплює різні сфери державної політики та сукупність суб'єктів управління. Основна проблема недосконалості фінансового забезпечення охорони здоров'я в Україні полягає у відсутності критеріїв оцінки ефективності використання бюджетних ресурсів на різних рівнях державного управління системи охорони здоров'я. За період здійснення реформування галузі, об'єднані територіальні громади пройшли шлях від ролі замовника послуг за рахунок медичної субвенції, створення власних закладів на базі переданого майна зі спільної власності територіальних громад районів до ролі суб'єкта управління відповідним закладом та забезпечення умов для надання відповідних медичних послуг. Поряд з реформою фінансування охорони здоров'я та впровадженням контрактів з НСЗУ, протягом перехідного періоду більшість закладів охорони здоров'я потребують додаткового фінансування з місцевого бюджету, оскільки тарифи на медичні послуги не покривають усіх витрат, пов'язаних

з наданням послуг. Виділення значних коштів з місцевих бюджетів на фінансування медицини вимушено спрямовується на співоплату поточних видатків для надання базових медичних послуг, а не на розвиток комунальних закладів системи громадського здоров'я.

Починаючи з 2020 року, незважаючи на заплановане зростання соціальних стандартів і сталу мережу бюджетних закладів освіти і охорони здоров'я, обсяг додаткової дотації з державного бюджету місцевим бюджетам на фінансування переданих з державного бюджету видатків з утримання закладів освіти та охорони здоров'я зменшено порівняно з 2019 роком на 53,0%, у 2021 порівняно з 2020 роком – на 25,1%, згідно Закону про Державний бюджет України на 2022 рік порівняно з 2021 роком – на 50,3%. Внаслідок чого, місцеві бюджети зазначені видатки на утримання цих установ вимушені компенсувати за рахунок власних ресурсів, які через карантинні заходи із запобігання поширенню коронавірусної хвороби COVID-19 є досить обмеженими, або застосовувати такі непопулярні заходи, як відпустки без збереження заробітної плати, масове скорочення, закриття бюджетних установ. Однак і ці заходи вже не вирішують проблему, підтвердженням цьому є кредиторська заборгованість з оплати праці, що мала місце станом на 01.01.2021, обсяг якої, виходячи з такого різкого скорочення обсягу додаткової дотації у 2021 році зростає у геометричній прогресії [2].

Розглядаючи проблематику фінансового забезпечення територіальних громад необхідно виділити суб'єктивний розподіл додаткової дотації між обласними державними адміністраціями між місцевими бюджетами в межах областей. Додаткова дотація повинна спрямовуватися на делеговані державою повноваження у сфері фінансування освіти і охорони здоров'я, але бюджети ОТГ, які не отримали ці кошти на фінансування делегованих їм державою повноважень, змушені відволікати власні ресурси або обмежувати фінансування таких закладів. Погодження розподілу додаткової дотації Кабінетом Міністрів України не призвело до забезпечення формування об'єктивного та обґрунтованого механізму розподілу додаткової дотації між місцевими бюджетами в

середині областей. Оскільки громади мають прямі відносини з державним бюджетом, є доцільним спрямування коштів додаткової дотації безпосередньо в бюджети громад, що обумовлює необхідність запровадження на законодавчому рівні формульного підходу до розподілу коштів додаткової дотації на здійснення переданих з державного бюджету видатків з утримання закладів охорони здоров'я між обласним бюджетом та місцевими бюджетами відповідної області. Розподіл отриманої з державного бюджету додаткової дотації здійснювати у таких пропорціях: не більше 40% – залишається в обласному бюджеті; не менше 60% – розподіляється між місцевими бюджетами області.

Література:

1. Венцель В., Пилипів В., Слободян Р. Вплив пандемії Covid 19 на місцеві фінанси URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/716/ULEAD_COVID19_Report_29.04.2021_.pdf.

2. Звітність про виконання місцевих бюджетів Чернівецької області за 2019-2021 роки. URL: <https://bukoda.gov.ua/page/group/1619>

Економічні науки

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

Рябокоть Л.С

*студентка фінансово-економічного відділення
Науковий керівник **Брода А.Ю.**, к.ю.н.,
Вінницький технічний фаховий коледж
м. Вінниця, Україна*

У статті проаналізовано поняття фінансового контролю, визначені основні правові проблеми, які виникають при здійсненні такого контролю в Україні, доведено, що такі проблеми потребують негайного вирішення задля стабілізації економіки країни.

Постановка проблеми та її актуальність. Ефективне функціонування фінансів, раціональний розподіл та використання

ресурсів, динамічний розвиток вітчизняної економіки передбачають необхідність постійного фінансового контролю.

Елементом управління народним господарством та її окремими частинами являється контроль. Роль перевірки визначається у наявності недоліків у фінансовій практиці, неефективному витрачанні або розкраданні майна, також при закономірності ускладнення економічних відносин. Процеси, які призводять до зниження контрольних функцій держави у разі трансформації економічних відносин, являються - використанням застарілих форм фінансового контролю, який не дозволяє державі швидко та ефективно впливати на процеси, що відбуваються в економіці.

Мета статті полягає у дослідженні фінансового контролю в Україні та визначення правових проблем, що трапляються під час здійснення такого контролю.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Правові проблеми фінансового контролю в Україні у своїх працях висвітлювали багато науковців, зокрема Ю.М. Бажал, І.А. Белобжецький, М.Т. Білуха, С.І. Бобир, В.В. Бурцев, Ф.Ф. Бутинець, Б.І. Валуєв, Л.І. Вороніна, Н.І. Дорош, В.П. Дяченко тощо.

Вклад основного матеріалу. Складні економічні процеси, що відбуваються сьогодні практично у кожній країні світу, суттєво перешкоджають розвитку такої важливої складової управління, як фінансовий контроль.

Фінансовий контроль — це один із видів фінансової діяльності держави з перевірки суб'єктів господарювання всіх форм власності шляхом застосування встановлених чинним законодавством методів контрольної діяльності для виявлення недоліків у фінансовій звітності підприємств, установ, організацій в процесі створення, розподілу, використання грошових фондів [1].

В Україні проведення економічних реформ та перехід до ринкових відносин призвели до послаблення практично всіх видів державного контролю, у тому числі й державного фінансового контролю. Зниження ролі державного управління, дезорганізація у виконанні ключових функцій центральними органами виконавчої сприяли спотвореному уявленню про необмежені

можливості ринкової самоорганізації, необхідність усунення держави від управління економікою та іншими сферами життя, недоцільність науково-технічної, промислової та інноваційної політики спостерігається все частіше, що зумовлює крім величезних втрат - втрачених можливостей, таке сприйняття негативно позначалося на такому контролі.

Суб'єкти фінансового контролю – носії відповідних повноважень, що наділені правами та обов'язками які конкретизуються у відповідних особах і пов'язують їх у спільній діяльності.

Залежно від змісту й обсягу прав та обов'язків суб'єктів фінансового контролю можна виділити дві їх групи:

1) Контролюючі суб'єкти – органи, що здійснюють фінансовий контроль.

2) Підконтрольні суб'єкти – фізичні та юридичні особи, що підпадають під контроль. [2]

Об'єктом контролю є явища дійсності, що протистоять суб'єкту, або частина об'єктивної реальності, яка перебуває у взаємозв'язку з суб'єктом діяльності. Об'єктами контролю є явища та процеси господарського життя, а не види діяльності. Сукупність взаємопов'язаних об'єктів контролю утворюють напрям контролю. Тобто об'єктом контролю є використання матеріальних цінностей, збереження готової продукції, витрачання коштів на оплату праці, касові операції, звітні дані, окремі накази, інструкції. [3]

До органів фінансового контролю загальної компетенції під час здійснення інвестиційної діяльності належать:

- 1) Верховна Рада України;
- 2) Президент України;
- 3) Кабінет Міністрів України;
- 4) місцеві державні адміністрації. [4]

Обов'язки і відповідальність посадових осіб органу державного фінансового контролю:

1. Посадові особи органів державного фінансового контролю зобов'язані суворо додержувати Конституції України, законів України, прав та інтересів громадян, підприємств, установ і організацій, що охороняються законом.

2. За невиконання або неналежне виконання посадовими особами органів державного фінансового контролю своїх обов'язків вони притягуються до адміністративної, дисциплінарної та кримінальної відповідальності відповідно до законодавства. [5]

Крім того, перераховані органи, яким доручено здійснення такого фінансового контролю, часто нехтують своїми обов'язками, що призводить до скорочення кількості компаній та організацій, що перевіряються, вони можуть вдаватися до корупційних правопорушень під час виконання такої функції як фінансовий контроль, що зумовлює зниження економічного рівня.

Органам державного фінансового контролю надається право на:

1) перевіряти в ході державного фінансового контролю грошові та бухгалтерські документи, звіти, кошториси й інші документи, що підтверджують надходження і витрачання коштів та матеріальних цінностей, документи щодо проведення закупівель, проводити перевірки фактичної наявності цінностей (коштів, цінних паперів, сировини, матеріалів, готової продукції, устаткування тощо);

2) безперешкодного доступу в ході державного фінансового контролю на склади, у сховища, виробничі та інші приміщення, що належать підприємствам, установам та організаціям, що контролюються; призупиняти в межах своїх повноважень бюджетні асигнування, зупиняти операції з бюджетними коштами в установленому законодавством порядку.

3) залучати на договірних засадах кваліфікованих фахівців відповідних органів виконавчої влади, державних фондів, підприємств, установ і організацій для проведення контрольних обмірів будівельних, монтажних, ремонтних та інших робіт, контрольних запусків сировини і матеріалів у виробництво, контрольних аналізів сировини, матеріалів і готової продукції, інших перевірок;

4) вимагати від керівників підконтрольних установ проведення інвентаризацій основних фондів, товарно-матеріальних цінностей, коштів і розрахунків, у разі відмови у проведенні таких інвентаризацій - звернутися до суду щодо спонукання до

проведення таких інвентаризацій, а до ухвалення відповідного рішення судом - у присутності понятих та представників зазначених підприємств, установ і організацій, щодо яких проводиться ревізія, опечатувати каси, касові приміщення, склади та архіви на термін не більше 24 годин з моменту такого опечатування, зазначеного в протоколі.

5) одержувати від Національного банку України та його установ, банків та інших кредитних установ необхідні відомості, копії документів, довідки про банківські операції та залишки коштів на рахунках.

б) одержувати від службових і матеріально відповідальних осіб об'єктів, що контролюються, письмові пояснення з питань, які виникають у ході здійснення державного фінансового контролю. [6]

З прийняттям у 2010 році Бюджетного кодексу України були внесені корективи в розвиток системи державного фінансового контролю, уточнено контрольні повноваження органів державного фінансового контролю. Проте, у Кодексі розміто суб'єктів бюджетного контролю, не виписані підконтрольні суб'єкти, об'єкти та предмет контролю, не розкрито порядок проведення контрольних заходів такими суб'єктами. Тобто питання щодо організації державного фінансового контролю у бюджетній сфері остаточно не врегульовані [7].

Узагальнимо, що у країні склалася комплексна, з одного боку, і недостатньо мобільна, ефективна система державного фінансового контролю. Серед усіх проблем, пов'язаних із здійсненням державного фінансового контролю, на наш погляд, найважливішими є використання бюджетних коштів та державного майна; неефективність державного фінансового контролю.

Висновки. Сьогодні, в умовах розвитку організації та у сфері фінансового контролю, необхідною умовою є визначення ефективності здійснення такого контролю. Загалом фінансовий контроль здійснюється згідно чинного законодавства, але на практиці він не завжди правильний, тобто не у всіх випадках дотримуються всі встановлені вимоги, що створює правові проблеми фінансового

контролю України. Останніми роками в Україні було прийнято досить багато нормативно-правових документів, які впорядковують порядок здійснення державного фінансового контролю. Однак, це не вирішило всіх проблем у сфері організації державного фінансового контролю та стану дотримання фінансової дисципліни.

Література:

1. https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9_%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BB%D1%8C (дата звернення 06.05.2022)
2. <https://studfile.net/preview/7900351/page:29/> (дата звернення 06.05.2022)
3. https://arm.naiu.kiev.ua/books/finansove_pravo/lekcia3.html (дата звернення 06.05.2022)
4. <http://pgr-journal.kiev.ua/archive/2018/9/31.pdf> (дата звернення 07.05.2022)
5. <https://dasu.gov.ua/ua/plugins/userPages/1057> (дата звернення 07.05.2022)
6. <https://ips.ligazakon.net/document/T293900> (дата звернення 08.05.2022)
7. http://www.rusnauka.com/36_PVMN_2013/Pravo/2_154582.doc.htm (дата звернення 08.05.2022)

ЗНАЧЕННЯ НЮРНБЕРЗЬКОГО ПРОЦЕСУ ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Сідун Каріна Олександрівна,
студентка 1-го курсу

Навчально-наукового інституту права
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: **Севрюков Денис Георгійович**
д.ю.н. професор кафедри теорії
та історії права та держави

Анотація. У роботі надається загальна характеристика Нюрнберзького процесу, міжнародних злочинів нацистів, зокрема злочинів проти світу, людяності та військових злочинів. Йдеться про вплив роботи МВТ на прогрес та вдосконалення міжнародного права, міжнародної кримінальної відповідальності.

Ключові слова: Нюрнберзький процес, Міжнародний військовий трибунал (або МВТ), міжнародна кримінальна відповідальність, міжнародне право.

Мета: дослідження впливу Нюрнберзького процесу на міжнародний правопорядок, норми і принципи міжнародного права.

Актуальність. Величезна кількість важливих питань та проблем, які розглядалися трибуналом, залишаються актуальними для сучасного міжнародного права. Досі поширені злочини проти людства. Зростають спроби перегляду світового правопорядку, який склався в результаті проведення Нюрнберзького процесу.

Виклад основного матеріалу. Друга світова війна продемонструвала: тогочасне міжнародне право недосконале та потребує значних змін, зокрема створення ефективного механізму притягнення винних осіб до відповідальності. Проте, єдиного процесуального механізму, який би забезпечив певну легітимність обгрунтованого суду над фашистами, незважаючи на їх

великі звання та посади, не існувало. У ході лондонської конференції 1945 було опрацьовано домовленість про створення Міжнародного військового трибуналу (далі МВТ) і його статуту СРСР, США, Великою Британією та Францією [1, с. 1].

Уперше в історії юридичний механізм був використаний для залучення до суду тих, хто вчинив злочини проти світу, серйозні військові злочини, злочини проти людяності. Доречно зазначити, що впровадження та діяльність МВТ — одна з найбільш визначних подій для становлення, розвитку, функціонування сучасного міжнародного права (інституту міжнародної кримінальної відповідальності індивідів) [2, с. 192].

Завдяки Нюрнберзького процесу, 1 жовтня 1946 року МВТ засудив 24-х ватажків нацистської Німеччини (12 — до страти); низку фашистських організацій визнав злочинними [3, с. 1].

«Справедливість» дала змогу показати всьому людству, особливо німецькому народу, злочинну політику націонал-соціалістів, яка привела Європу до жорстокої війни. «Справедливість» стала причиною демократичних змін у Німеччині, вона лякала невідвратною та надзвичайно суворою відповідальністю тих, хто б вчинив певну агресію чи інші міжнародні злочини. Став неможливим навіть натяк на нову світову війну.

Аби зрозуміти основну сутність Нюрнберзького трибуналу, потрібно з'ясувати його правову основу, а саме:

- Московська декларація (від 30 жовтня 1943 року) про відповідальність нацистів за скоєні злочини (звірства);

- Берлінська декларація (від 2 серпня 1945 року) про поразку Німеччини і взяття на себе верховної влади щодо Німеччини урядами СРСР, США, Тимчасовим урядом Франції, Об'єднаним Королівством [4, с.151-162];

- Хартія МВТ (8 серпня 1945 року) - додаток до Угоди про переслідування та покарання основних військових злочинців європейської осі [5, с. 1].

Статут МВТ містить три великі категорії злочинів: а) злочини проти світу; б) військові злочини; в) злочини проти людяності; кожна з яких передбачає індивідуальний вид покарань [6, с. 7].

Тому представники захисту обвинувачених нацистських злочинців виступали з вагомими аргументами, які заперечували існування індивідуальної міжнародної кримінальної відповідальності за агресивну війну, бо вважали, що за ці злочинні дії відповідальність повинна нести тільки держава.

Індивід, якого вважають винним за скоєння ряду злочинів проти світу, мав бути покараний. Вимагався принцип, який би забороняв агресивну війну та характеризував її як міжнародний злочин. Цей принцип і виник у міжвоєнний період.

У 16 статуті Ліги Націй йдеться: «У разі звернення до війни будь-яким членом Ліги всупереч положенням Статуту інші члени Ліги зобов'язуються негайно розірвати з ним всі торгові або фінансові відносини» [7, ст. 12]. У 1923 році Асамблея Ліги Націй проголосила, що «агресивна війна — це міжнародний злочин»; як і Декларація про агресивні війни (1927 рік). Пакт Бріана – Келлога або ж Паризький пакт (27 серпня 1928 року), укладений між 15-ма державами, у тому числі й Німеччиною, зобов'язував відмовитися від війни як інструменту національної політики [8, ст. 57]

Отже, всі міжнародні документи, які забороняли агресивну війну, допомогли утворитися тому загальновизнаному принципу, який цілковито покладав міжнародну кримінальну відповідальність на державу за розв'язання агресивної війни. МВТ під час судового процесу мав достатні підстави посилатися на Паризький пакт (27 серпня 1928 року), позаяк така війна — незаконна. Її організатор чи учасник здійснює найтяжчий злочин. Цей пакт мав важливе значення, оскільки заклав основу ідеї «злочину проти світу» і в такий спосіб відіграв найважливішу роль під час Нюрнберзького процесу [9, с. 79].

Після Нюрнберзьких процесів Генеральна Асамблея ООН власною резолюцією підтримала принципи міжнародного права та справедливості вироків, які визнавалися Статутом МВТ (1945 рік) [10, с. 10].

Під час окупації німецьких земель союзники боролися з нацистською ідеологією: викорінювали расову теорію та інші

фашистські доктрини, скасовували нацистські закони, а людей, які не корилися новому порядку, притягували до кримінальної відповідальності. Саме тому німецький народ, засліплений пропагандою та вірою в націонал-соціалізм, почав поступово усвідомлювати згубні та жахливі наслідки нацистського режиму.

Післявоєнний період – новий етап для зміни та розвитку міжнародного права, а Нюрнберзький процес – невід’ємна частина цієї процедури.

По-перше, під час роботи МВТ сформувалося поняття «злочинів проти людяності», що сприяло розробці міжнародно-правових норм про захист прав людини. Як наслідок, у 1948 році опрацювали Конвенцію про попередження злочину геноциду та покарання за нього, підписувалися й інші міжнародні договори в цій сфері, зокрема Міжнародні пакти з прав людини 1966 року. Нині права людини — не лише внутрішня, але й глобальна міжнародна проблема. Усі держави визнають соціальні та економічні права такими ж важливими, як політичні і цивільні, а цього, до речі, не було в 1948 під час розробки Загальної декларації прав людини.

По-друге, Нюрнберзький процес сприяв виникненню міжнародно-правових норм, спрямованих на підтримання миру та запобіганню агресії, а саме: організація Кодексу злочинів проти миру та безпеки людства; визначення агресії, затвердженої резолюцією Генеральної Асамблеї від 14 грудня 1974 року; прийняття правових норм, які забороняють пропаганду війни; формування понять злочину проти світу, людяності, військові злочини та визнання їх як найтяжчих міжнародних злочинів, спрямованих проти основ міжнародного права, всього світового співтовариства.

По-третє, відбулася розробка та вдосконалення міжнародно-правових норм про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту, прикладом слугує Гаазька конвенція 14 травня 1954 року про захист таких цінностей та протоколи до неї (1 – 1954 року; 2 – 1999 року).

По-четверте, міжнародне гуманітарне право в аспекті захисту цивільного населення і захисту військовополонених, хворих та поранених у сухопутній війні або ж у війні на морі. Впливу норм гуманітарного права зазнали і внутрішні збройні конфлікти. З 21 квітня по 12 серпня 1949 року на Дипломатичній конференції ООН були підписані Женевські конвенції про захист жертв війни.

По-п'яте, у міжнародне право впровадили відповідальність вищих посадових осіб держави (керівників, організаторів, посібників) за злочини проти світу, людяності та військові злочини. Особи не звільняються від відповідальності, навіть якщо діяли за вказівкою начальника або уряду. 26 листопада 1968 року було підписано Конвенцію про незастосування строку давності до воєнних злочинів і злочинів проти людства. Виникла зовсім нова галузь — міжнародне кримінальне право.

По-шосте, діяльність МВТ дала поштовх до покращення національного законодавства багатьох країн. Адже в різних державах виникли важливі норми про відповідальність за тяжкі міжнародні злочини [11, ст. 112 - 117].

У Кримінальному кодексі України (ККУ) міститься розділ XX щодо злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку. Особливу увагу потрібно звернути на статтю 436 – 1, яка зазначає, що пропаганда нацистської символіки або ж націонал-соціалістичного тоталітарного режиму карається позбавленням волі на строк до 5 років [12, с. 1]. Українським законодавством також передбачена низка актів стосовно боротьби з тероризмом, що варто вважати безпосереднім наслідком Нюрнберзького процесу.

Висновки. Сучасний світ надзвичайно нестабільний, адже людство постійно стикається з новими проблемами, а саме: з поширенням ядерної зброї та наркотиків, міжнародним тероризмом, міжнародною злочинною діяльністю або ж транснаціональною злочинністю. Відбуваються чисельні спроби змінити міжнародне право, перекреслити деякі його принципи, наприклад: заборону вдаватися до війни, право народу визначати

свій суспільний або ж політичний устрій без тиску ззовні, невтручання у внутрішні справи держав. Навіть через 75 років після закінчення Нюрнберзького трибуналу, ми маємо пам'ятати головний урок: необхідність об'єднання всіх держав та вироблення сучасних заходів забезпечення безпеки миру, аби припинити прагнення встановлення світового панування, як це і було за часів Третього Рейху.

Отже, Нюрнберзький процес послужив зародженню нового правопорядку у світі, заклав основу правової цивілізації – права та свободи особистості, визнав вперше в історії агресію як найтяжкий злочин; також надав активності розвитку міждержавних відносин, активізував процес міжнародного співробітництва у правовій та гуманітарній сфері, підвів та юридично закріпив підсумки Другої світової війни. Важливе значення Нюрнберзького процесу полягає ще й у тому, що він попереджає про негайну кримінальну відповідальність тих, хто виношує плани світового панування, розв'язання нової світової війни.

Література:

1. Нюрнберзький процес / Вікіпедія // Режим доступу: URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Нюрнберзький_процес.
2. Глотова С. В. : Значение трибунала для современного международного уголовного правосудия // Режим доступу: URL: <https://histrf.ru/uploads/media/default/0001/26/7a7сес9a705a48735614b04780fe6bb11a21e433.pdf>.
3. Володимир Лук'янюк «Вирок Нюрнберзького трибуналу». 2001-22 «Цей день в історії». // Режим доступу: URL: <https://www.jnsm.com.ua/h/1001M/>.
4. «Міжнародне кримінальне право в документах». Т. 2 / за редакцією І.А. Тарханової, Р.М. Валеєвої, А.Р. Каюмової // International criminal law in documents / edited by I.A. Tarkhanova, R.M. Valeeva, A.R. Kayumova.
5. «Nuremberg Charter» / Wikipedia_article // Режим доступу: URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Nuremberg_Charter.
6. Статут Міжнародного військового трибуналу для суду та покарання головних військових злочинців європейських країн

осі. Документ 998_201, поточна редакція — Прийняття від 08.08.1945. // Режим доступу: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_201#Text.

7. Статут Лиги Націй. – М., 1934. – С. 12.

8. League of Nations, Treaty Series, vol. 94. // Режим доступу: URL:<https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/LON/Volume%2094/v94.pdf>.

9. Документ A/CN.4/L.2, текст Нюрнберзьких принципів, прийнятих Коміссією по міжнародному праву : 1950 (том 2) . // Режим доступу: URL: http://untreaty.un.org/ilc/documentation/english/a_cn4_l2.pdf

10. Генеральна Асамблея ООН: Резолюція 1-ї сесії (24 січня 1946 року).

11. В. А. Карташкін // Права человека и международное гуманитарное право // Карташкін, В.А. // 2006 – Юрист-міжнародник – №2.

12. КРИМІНАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ // Розділ XX // злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку. // Режим доступу: URL: <https://leschishin.org/laws/crc/crc-35.php>.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОДЖЕННЯ ЖІНОК У ВОЄННИЙ ПЕРІОД

Чабан Ю.А.,

студентка медичного факультету

ДВНЗ “Ужгородський національний університет”

Науковий керівник: Корчинська О.О.

Д.Мед.Н.Проф.

м. Ужгород, Україна

Анотація: *За останній час, під впливом війни, рівень тривожності жінок дуже сильно зріс. З ним зріс і рівень патологічних*

пологів. Жінки, не маючи сил народжувати самостійно, народжують з втручанням лікарів, що також негативно впливає на здоров'я, як дитини, так і майбутньої мами.

Актуальність теми: Україна з 24 лютого 2022 року перебуває у стані війни з російськими окупантами, яка триває до сих пір. В таких умовах жінкам доводиться планувати вагітність, виношувати та народжувати дітей, тому ця тема є дуже актуальною на сьогоднішній день. У переважній більшості сімей чоловіки за віковим цензом підлягають мобілізації до ЗСУ: хтось їде на фронт, хтось служить в теробороні, багато хто мігрує в пошуках заробітку для забезпечення матеріального стану родини. Це відображається на психологічному стані жінки, її вчинків та намірів [2].

Метою нашої роботи було вивчити рівень тривожності серед роділь УМПБ з наступним зменшенням частоти патологічних пологів для покращення результатів розродження для матері та дитини.

Завданням нашої роботи було проаналізувати літературу по даній темі; дослідити вплив стресу та тривожності на організм людини; розробити рекомендації для зменшення частоти рівня тривожності серед вагітних, що покращило б результати розродження.

В нашій роботі ми проаналізували результати розродження жінок Закарпатської області, які народжували в УМПБ (Ужгородський міський пологовий будинок) в період з 1-го березня по 1-го травня 2022 р. в порівнянні з цим же показником в 2021 році, коли не було соціальної напруги в суспільстві.

Збір даних щодо тривожності проводився в 2022 р. в Ужгородському міському пологовому будинку серед 50 вагітних віком від 20 до 35 років. Зміст дослідження полягав в анкетуванні жінок в період з 01.03-01.05 2022 року, метою якого було дізнатися рівень тривожності, адже це негативно впливає на майбутню маму та її дитину. Анкетування здійснювалося за методикою Тейлора для оцінки рівня тривожності. Методика дозволяє оцінити рівень особистої психічної тривожності [3]. З даної методики ми обрали 25 тверджень та запропонували їх жінкам.

Проаналізувавши результати розродження жінок в УМПБ за період 1-го березня – 1-го травня 2022 року, ми встановили зростання частоти патологічних пологів, а саме з 28 % до 34%.

Проаналізувавши результати, можемо зробити висновок, що лише у 24 % жінок низький та середній рівні тривожності. У 76% жінок високий рівень тривожності.

Провівши дослідження, ми змогли створити власні практичні рекомендації щодо зменшення частоти патологічних пологів [4] та покращення наслідків розродження: впровадити в практику роботи жіночих консультацій УМПБ анкетування вагітних жінок, що стають на облік, за методикою Тейлора для оцінки рівня тривожності; жінкам з високим рівнем тривожності призначати консультацію психолога [5].

Ключові слова: *війна, пологи, тривожність, патологічні пологи, методика Тейлора.*

Вступ: в період з 24 лютого по сьогодні – період війни, рівень тривожності жінок дуже сильно зріс. З ним зріс і рівень патологічних пологів. Жінки, не маючи сил народжувати самостійно, народжують з втручанням лікарів, що також негативно впливає на здоров'я, як дитини, так і майбутньої мами.

Мета: вивчити рівень тривожності серед роділь Ужгородського міського пологового будинку (м. Ужгород, Закарпаття, Україна) з наступним зменшенням частоти патологічних пологів для покращення результатів розродження для матері та дитини.

Матеріали та методи: в нашій роботі ми проаналізували результати розродження жінок Закарпатської області, які народжували в УМПБ

(Ужгородський міський пологовий будинок) з 1-го березня до 1-го травня 2022 року в порівнянні з цим же показником в 2021 році, коли не було соціальної напруги в суспільстві.

Збір даних щодо тривожності проводився з 1-го березня по 1-го травня 2022 р. в Ужгородському міському пологовому будинку серед 50 вагітних віком від 20 до 35 років. Зміст дослідження полягав в анкетуванні жінок, метою якого було дізнатися рівень тривожності, адже це негативно впливає на майбутню маму та її дитину.

Анкетування здійснювалося за методикою Тейлора для оцінки рівня тривожності(табл.1). Методика дозволяє оцінити рівень особистої психічної тривожності. З даної методики ми

обрали 25 тверджень та запропонували їх жінкам. Уважно прочитавши, довго не розмірковуювши, вони обрали відповідь у правій частині таблиці. Тестування тривало 15-30 хв. [1].

Таблиця 1.

ТЕСТ НА ОЦІНКУ РІВНЯ ТРИВОЖНОСТІ

№	Судження			
1	Найчастіше мої ноги і руки досить теплі.	Так	Ні	Не знаю
2	У мене рівний і добрий настрій.	Так	Ні	Не знаю
3	Я майже завжди відчуваю себе зовсім щасливим.	Так	Ні	Не знаю
4	У мене рідко буває головний біль.	Так	Ні	Не знаю
5	У мене не буває серцебиття під час очікування на щось нове або тяжке.	Так	Ні	Не знаю
6	Я впевнений у собі.	Так	Ні	Не знаю
7	Вночі мені важко заснути	Так	Ні	Не знаю
8	Мені часто сняться страшні сни.	Так	Ні	Не знаю
9	У мене дуже неспокійний і переривчастий сон.	Так	Ні	Не знаю
10	Я хотів би бути таким щасливим, як, на мій погляд, інші.	Так	Ні	Не знаю
11	Я часто плачу, у мене «очі на мокрому місці».	Так	Ні	Не знаю
12	Я часто ловлю себе на думці, що мене щось тривожить.	Так	Ні	Не знаю
13	Нерідко я думаю про такі речі, про які не хотілося б говорити.	Так	Ні	Не знаю
14	У мене бувають періоди такого занепокоєння, Що я не можу всидіти на місці.	Так	Ні	Не знаю
15	Життя для мене майже завжди пов'язане з надзвичайною напруженістю.	Так	Ні	Не знаю
16	Я набагато чутливіший, ніж більшість людей.	Так	Ні	Не знаю
17	Часто я стаю надто збудженим і мені важко заснути.	Так	Ні	Не знаю
18	Мені дуже важко зосередитися на чомусь.	Так	Ні	Не знаю
19	Майже весь час я відчуваю тривогу через когось або через щось.	Так	Ні	Не знаю
20	Мене дуже тривожать можливі невдачі.	Так	Ні	Не знаю
21	Я схильний сприймати все дуже серйозно..	Так	Ні	Не знаю
22	Чекання завжди нервує мене.	Так	Ні	Не знаю
23	Бували періоди, коли через тривогу я не міг заснути	Так	Ні	Не знаю
24	Іноді я засмучуюся через дрібниці.	Так	Ні	Не знаю

25	У мене не вистачить духу пережити всі майбутні труднощі.	Так	Ні	Не знаю
----	--	-----	----	---------

Обробка результатів.

У твердженнях 20-25 підраховується кількість відповідей «Так», у твердженнях 1-19 - кількість відповідей «Ні».

Відповіді «Не знаю» підраховуються в усіх твердженнях і кількість їх ділиться на 2.

Рівень тривожності визначається сумою цих трьох показників.

До 2 балів - низький рівень.

2-6 балів - нижче середнього.

7-9 бали - середній.

9-12 балів - вище середнього.

13-25 балів - високий.

Результати дослідження: проаналізувавши результати розродження жінок в УМПБ за період 1-го березня – 1-ше травня 2022 року, ми встановили зростання частоти патологічних пологів (табл. 2.), а саме з 28 % до 34% .

Таблиця 2.

Таблиця зростання рівня патологічних пологів

01.03-01.04 2021 рік	01.04-01.05 2021 рік	01.03-01.04 2022 рік	01.04-01.05 2022 рік
28 %	30 %	32%	34%

Графік зростання кількості кесарських розтинів по окермих датах

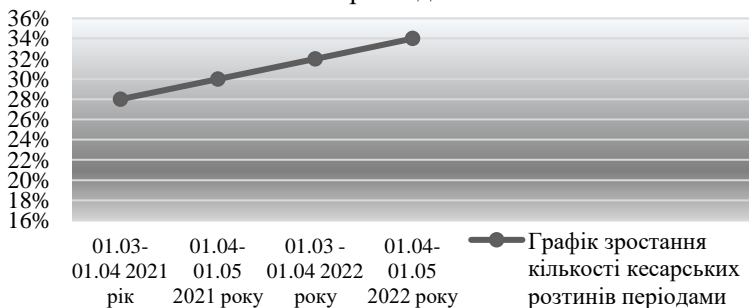

Рис. 1. Графік зростання кількості кесарських розтинів періодами.

В результаті проведення анкетування жінок ми змогли проаналізувати ряд показників що дозволяли виявити рівень тривожності жінок (таб.3.)

Таблиця 3.

Дослідження тривожності жінок

Низький рівень тривожності		Середній рівень тривожності		Високий рівень тривожності		Всього	
Кіл ькіс ть	Від сот ок	Кіл ькіс ть	Від сот ок	Кіл ькіс ть	Від сот ок	Кіл ькіс ть	Від сот ок
2	4%	10	20%	38	76%	50	100%

Рис.2. Дослідження тривожності жінок

Проаналізувавши результати , можемо зробити висновок, що лише у 24 % жінок низький та середній рівні тривожності. У 76% жінок високий рівень тривожності (табл. 3.).

Висновок:

1. В період війни відмічається високий відсоток тривожності серед вагітних жінок (76%).
2. Високий рівень тривожності призводить до зростання частоти патологічних пологів (66 %).
3. Встановлені показники тривожності диктують необхідність в дослідженні психологічного стану пацієнтки на ранніх термінах вагітності з метою забезпечення вагітної психологічним супроводом для покращення наслідків розродження і зниження кількості патологічних пологів.

Практичні рекомендації:

1. Впровадити в практику роботи жіночих консультацій УМПБ анкетування вагітних жінок, що стають на облік, за методикою Тейлора для оцінки рівня тривожності.

2. Жінкам з високим рівнем тривожності призначати консультацію психолога.

Література:

1. http://psi-school-one.at.ua/load/dopolnitelnoe_menju/diagnostichnij_material/opituvajnik_shkala_trivozhnosti_shkala_tejlora_adaptacija_m_m_rejsakhova/6-1-0-67

2. «Психологічні особливості ставлення жінок до власної вагітності», Сторож В.В., к.пед.н., ст. викладач кафедри психіатрії, наркології та психології Одеського національного медичного університету Україна, м. Одеса; Белік Н.О., магістр кафедри психіатрії, наркології та психології Одеського національного медичного університету, Україна, м. Одеса.

3. «Теоретичні аспекти прояви психологічного феномену тривожності», Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, Царькова О.В., Радченко С.В.

4. «Нормальні і патологічні пологи», Харківський національний медичний університет, Ю.С. Паращук, 2016 рік.

5. «Психологічна консультація клієнтів дорослого віку», Бушай І.М. , 2018 рік.

ПЕРІОДИ РОЗВИТКУ КРИПТОГРАФІЧНОГО ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ

Шлянчак С.О.

*кандидат педагогічних наук, доцент, старший
викладач кафедри прикладної математики,
статистики та інформаційних технологій
ЦДПУ імені В. Винниченка
м. Кропивницький, Україна*

З давніх часів важливу нішу в розвитку різних галузей життєдіяльності людства займали способи захисту інформації в процесі передавання повідомлень. Мова йде про криптографію, науку, що вивчає методи конфіденційності передачі повідомлень, цілісність даних і неможливість підробити саме повідомлення. Розмежуємо два схожих поняття - шифрування і кодування, які мають схожі функції. Процес шифрування передбачає перетворення повідомлення з приховуванням його інформаційної частини і дешифрувати його можна лише знаючи спеціальний ключ. Кодування - це просте перетворення інформації в код, для декодування необхідно поставити у відповідність символи вихідного повідомлення символам коду.

Основною метою криптографії була передача повідомлень таким чином, щоб ніхто крім відправника та одержувача не зміг прочитати передане повідомлення. Саме з цією метою люди й придумали шифри. Спочатку це були прості шифри заміни (шифр Цезаря, шифр Атбаш інші) та шифри перестановки. На сучасному етапі розвитку криптографії використовують складні шифри, що засновані на теорії чисел з використанням відкритих ключів. Визначити який з шифрів був першим складно, але прийнято вважати Єгипет однією з перших країн, які скористалися шифруванням (це були спеціальні ієрогліфи). Найбільш відомими першими шифрами були шифри Цезаря, Сцітала, Атбаш, диск Енея, квадрат Полібія та ін. Пізніше з'явився цікавий метод «Решітка

Кардано» (метод криптографії та стенографії). Решітки Кардано вважають першим транспозиційним шифром, тобто геометричним шифром, який заснований на положенні літер в шифротексті, також до методу стенографії відносить шифр Бекона (аналогічний сучасному шифру бінарного кодування).

Виділимо п'ять основних періодів розвитку криптографії (за технічною оснащеністю того чи іншого часового періоду):

Перший період є найдовшим періодом, що характеризується використанням найпростіших шифрів, у яких відбувалася заміна алфавіту іншим алфавітом через заміну символів. Початок періоду датується більше 4 000 років тому і тривав до XII століття (*наївна криптографія*).

Другий період пов'язаний із введенням поліалфавітних шифрів, тривав з кінця минулого періоду до початку XX століття (*формальна криптографія*).

Третій період також характеризувався використанням поліалфавітних шифрів, проте з використанням електромеханічних пристроїв, тривав він близько п'ятдесяти років (*період електромеханічних шифрувальних пристроїв*).

Четвертий період відзначається переходом від найпростіших шифрів до складних з потужним використанням математики в криптографії, тривав з 1950 років по 1970 роки (*математична криптографія*).

П'ятий період характеризується використанням складних обчислень і називається криптографією з відкритим ключем, триває до теперішнього часу (*сучасна криптографія*).

Таким чином, застосування криптографії має важливе значення у вирішенні питань цілісності даних, конфіденційності інформації, що є невід'ємним атрибутом інформаційних систем [1, с.149]. У сучасному світі криптографія займає впевнене місце, оскільки без шифрування неможливо уявити здійснення банківських операцій, роботу месенджерів та додатків, мобільний зв'язок та інше.

Література:

1. Шлянчак С.О. Використання інтернет-технологій в освітньому процесі / С. О. Шлянчак, О.М. Щирбул // Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. – Кропивницький : РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2021. – Вип. 201. – С. 147—150.

УДК 346.6

Юридичні науки

ТЕНДЕНЦІ ESG – СТРАТЕГІЇ В БІЗНЕСІ

Шум Ю.М.,

*студентка Інституту права
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Анотація: *Тези присвячені дослідженню сучасного розвитку бізнесу в Україні та світі. Соціальні, природні та управлінські питання – це те, що наразі є на часі серед підприємців. Збільшення інвестицій в компанії тепер залежить не лише від фінансових показників виробництва, а й від проведення належної соціальної політики. Впровадження ESG – стратегії виводить компанії із затінку й збільшує їх капітал і престиж в геометричній прогресії. То що містить у собі поняття «ESG – стратегія»?*

Ключові слова: *бізнес, інвестування, імплементації ESG – критеріїв, ризику, соціальна мотивованість.*

Сьогодні головним трендом у бізнесі є, так названа, ESG стратегія. Інвесторів тепер цікавить стратегія «озеленення» підприємства, компаніям сьогодні вже недостатньо керуватися виключно фінансовою успішністю, якщо курс направлений далеко на перспективну гру. Для майбутнього розвитку необхідно враховувати екосистемні рішення, що охоплюють усіх стейкхолдерів.

Давайте спробуємо розібратись: «Що являє собою ESG – стратегія у бізнесі?»

ESG – стратегія передбачає орієнтованість компанії на екологічні, соціальні та управлінські фактори при здійсненні

підприємницької діяльності, що є ключовими для вимірювання сталості та етичного впливу інвестицій у компанію та бізнес.

Environmental (екологічні критерії) показує, як компанія впливає та взаємодіє з навколишнім середовищем. Ці критерії охоплюють, проте не обмежуються питаннями зміни клімату, захисту біорізноманіття, ресурсозбереження, викидів парникових газів, екологічну систему менеджменту, тощо.

Social (соціальні критерії) розкривають, рівень взаємодії зі стейкхолдерами, HR-політику, корпоративну соціальну відповідальність (КСВ), дотримання прав людини, гендерну рівність на підприємстві, охорону та безпеку праці, політику з безпеки, PR-стратегію, маркетинг, supply chain (взаємозв'язки з постачальниками)

Governance (управлінські критерії) стосується корпоративного управління, складу та діяльності ради директорів, наявності аудиту, внутрішнього контролю та прав акціонерів. А також, бізнес-етики, антикорупції та комплайнсу.

Хтось може сказати, що ESG – стратегія – це новий тренд, проте з цим неможна погодитись. Безперечно, сучасного вигляду ці критерії набули вже на зламі XX та XXI століття, проте, певним праобразом цих критеріїв, можемо вважати, наприклад, етичні інвестиції, пов'язані з релігійними течіями. Ще у XVII столітті громада протестантів забороняла своїм членам проводити фінансові операції, пов'язані з рабовласництвом. А от в ісламському світі й дотепер забороняється інвестувати у компанії або проекти, що займаються виробництвом алкоголю чи гральним бізнесом.

Хоча ми говоримо про сталі інвестиції нібито як про майбутнє, хоча й близьке, вони насправді вже є реаліями сьогодення. Так, за даними дослідження інвестиційної компанії One Planet Capital, яка фокусується на сталих інвестиціях, 85% опитаних інвесторів планують корегувати свій портфель через зміни клімату. А 10% уже цьогоріч передадуть свої активи фондам, які відповідають нормам ESG. Крім того, 70% опитаних

інвесторів намагаються не вкладати гроші у бізнес, що забруднює довкілля.

Важливо також зазначити, що перспектива імплементації ESG – критеріїв не лише зміцнює соціальну відповідальність компаній, а й підвищує вартість їх акцій. У 2020 році на ринках Америки та Азії була зафіксована цікава тенденція. Компанії, які мають вищий ESG-фактор та статус «зеленого» виробництва, підвищували вартість своїх акцій, тоді як бізнес із низьким ESG-показником або без цього статусу втрачав у ціні. Згідно з Bloomberg, глобальні активи ESG можуть перевищити \$53 трлн до 2025 року. Це становить понад третину із \$140,5 трлн прогнозованих загальних активів під управлінням. Отже, можемо зробити висновок, що в перспективі на компанії, які не планують вести свій бізнес, базуючись на критеріях екологічної, соціальної та управлінської сталості, чекає банкрутство або, як мінімум, глобальна втрата своїх позицій на ринку.

Хотілося б розкрити звернення до ESG – критеріїв на прикладі реальних світових бізнес-гігантів. Наразі компанії світового автопрому дедалі частіше заявляють, про відмову від використання продуктів, в складі яких міститься високий рівень викидів CO². Наразі така продукція активно заміщується електромобілями з низьким рівнем викидів або беземісійними електромобілями. Зокрема, компанія Jaguar Land Rover до 2025 року переведе свій модельний ряд автомобілів Jaguar лише на електричні моделі. Volvo заявляє, що зробить це до 2030 року, а GM до 2035 року. Ці кроки переслідують подвійну мету – збільшення доходів, шляхом залучення більшої кількості інвесторів та збільшення кількості продажів, так як, сьогодні ми спостерігаємо підвищення соціальної відповідальності суспільства по відношенню до природи і оточуючого світу та одночасне зменшення викидів вуглецю.

Що можна сказати про Україну, говорячи про застосування ESG – стратегії?

Варто розпочати з того, що Україна досить швидко підхопила цю тенденцію і робить значні кроки для її

популяризації в державі. Зокрема, як зазначає Максим Лібанов, що є членом Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку: *«Якісне корпоративне управління зміцнює довіру до компаній та по суті змінює корпоративний сектор на краще. Сьогодні питання ESG (Environmental, Social and Corporate Governance) є не просто актуальним на фінансових ринках, а справжнім must have. І Комісія, в свою, чергу, допомагає українським компаніям впроваджувати кращу світову практику ESG у їхню внутрішню політику.*

Комісія підготувала та розробила Кодекс корпоративного управління, а згодом і додаток з питань корпоративного управління і сталого розвитку (ESG) до Кодексу корпоративного управління, в якому обґрунтовується необхідність впровадження практики ESG, стандарти діяльності та звітності, які можуть використовуватися компаніями для структурування своєї сталої практики, описала питання, що цікавлять інвесторів з точки зору практики ESG.

Не можна не зазначити про те, що на початку 2021 року набув чинності Закон «Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів». Цей закон передбачає впровадження системи моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів. В липні було прийняте рішення щодо внеску України в глобальне зменшення викидів парникових газів. Мета України – скоротити викиди до 2030 року до 35% від показника 1990 року, тобто викиди CO₂ мають скоротитися на 65%. Ще одним позитивним кроком у цьому питанні є активні перемовини щодо так званого Green Deal – курсу, націленого на введення додаткового «екологічного податку» на викиди вуглецю.

Усі ці дії є хорошим показником з того боку, що, у разі виконання цього плану, економіка України буде значно зміцнена, шляхом залучення значної кількості інвесторів до ведення бізнесу в Україні.

Як зазначає Олена Волошина, керівник Міжнародної фінансової корпорації (IFC):

“Всі капітальні проєкти, які ми фінансуємо повинні мати ESG-

складову. Раніше компанії, які подавали заявки на фінансування, готували програми ESG лише тому, що IFC їх вимагала. Зараз власники бізнесу починають розуміти, що ESG – це не те, що нав'язується їм ззовні, а їх система ризик-менеджменту. Тобто, український приватний сектор поступово еволюціонує до ESG. Якщо вірно будувати ESG-процеси – це знижує ризик, робить компанії привабливішими для інвестора, що впливає на їх прибутковість і вартість у майбутньому. Також питання ESG оцінюються інвестором при визначенні кредитного рейтингу позичальника/потенціального партнера. А у міжнародних організацій є спецфонди, що дозволяють здешевити фінансування для проектів з ESG-компонентою”.

Мінімальні ризики при максимально надійному бізнесі – це те, що потребує сьогодні ринок, і чого можна досягти виключно при імплементації ESG – стратегії у свій бізнес!

Висновки:

1. Сьогодні в бізнесі існує оновлене розуміння поняття "призначення бізнесу". На початку 2020 року 77% керівників заявили, що основна мета їх організацій відповідати призначенню або бути соціально вмотивованими, а на початку 2021 року 79% опитаних визнають, що з початком кризи відчують сильнішу відданість своїй компанії.

2. Від емпатії до дії. З приходом пандемії COVID_19 близько 55% керівників змінило свою стратегію реагування на пандемію і посилили соціальну захищеність по відношенню до своїх працівників.

3. Відстоювання рівноправності. На початку 2020 року 65% заявили, що відповідно до того, як падають впевненість і довіра до уряду, зростають очікування громадськості, що соціальні проблеми вирішуватиме бізнес. Сьогодні 81% опитаних впроваджує нові заходи боротьби з расизмом, продовжує вести боротьбу з дискримінацією, заохочуючи розширення найманих робітників своїх підприємств представниками різних соціальних верств населення і представників усіх соціальних груп.

Література:

1. Сисоєва І. М. Екологічні, соціальні та управлінські питання (esg) як імператив для бізнесу в умовах пандемії. *Агросвіт*. 2021. № 4. С. 31–37. DOI: 10.32702/2306-6792.2021.4.31

2. Педро Матос/ESG-принципи та відповідальне інституційне інвестування у світі : Критичний огляд досліджень; пер. з англ. — Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2020. — 88 с.

3. Національна комісія цінних паперів та фондового ринку. Розвиток сталого фінансування: НКЦПФР розробила додаток про ESG до Кодексу корпоративного управління [Електронний ресурс] / Національна комісія цінних паперів та фондового ринку. — 2021. — Режим доступу до ресурсу: <https://www.nssmc.gov.ua/11-75312-2/>.

4. Макаренко О. П. ESG-тренди: декарбонізація – новий імператив для бізнесу [Електронний ресурс] // КМРГ. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://home.kpmg/ua/uk/home/media/press-releases/2021/10/esg-trendy.html>

УДК 343.337

Юридичні науки

ОСОБЛИВОСТІ ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ ТА КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Лисько Т.Д.,

*к.ю.н., доцент кафедри кримінального
права і процесу юридичного факультету*

Якименко П.П.,

*студент юридичного факультету
Національний авіаційний університет
м. Київ, Україна*

Анотація: *робота присвячена аналізу особливостей призначення покарання та кваліфікації кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану. Визначено поняття воєнного стану, проаналізовано законодавство України, зокрема положення Кримінального кодексу України, щодо правового режиму воєнного стану та*

механізму кримінально-правового реагування на кримінальні правопорушення, що вчиняються в умовах воєнного стану.

Ключові слова: кримінальна відповідальність, воєнний стан, покарання, обтяжуючі обставини.

В умовах воєнного стану кримінальні правопорушення набувають дуже важливого значення для захисту прав і свобод людини й громадянина. Це потужний механізм, який дозволяє притягнути правопорушників до кримінальної відповідальності відповідно до законодавства України, зокрема норм Кримінального кодексу України (далі – КК України) та принципів, які містяться у Конституції України. В умовах воєнного стану кримінальні правопорушення досить суттєво впливають на громадську безпеку країни, можуть викликати дестабілізацію суспільних відносин.

Воєнний стан – це правовий режим, що вводиться у разі збройної агресії, небезпеки незалежності України її територіальній цілісності та передбачає надати керуючому складу повноваження, які допоможуть уникнути загрози, надати відсічі збройної агресії і забезпечення національної безпеки, обмеження конституційних прав та свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень.

Дослідники зазначають, що винна особа з метою полегшення вчинення кримінального правопорушення використовує найбільш несприятливий для суспільства час, тяжкі обставини та умови, в яких опинилося суспільство, що свідчить про підвищений ступінь суспільної небезпеки злочинів, які вчиняються в умовах воєнного стану. Саме тому покарання для осіб, визнаних винними у вчиненні кримінальних правопорушень в період воєнного стану, суд буде призначати з урахуванням цієї обтяжуючої обставини, тобто вид і розмір призначеного покарання буде наближеним до максимальної межі, передбаченої КК України [1]. В країні, що перебуває в умовах збройного конфлікту, законодавство України підлаштовується під зміни суспільного життя, тому підсилює санкції, які передбачають

відповідальність за конкретне кримінальне правопорушення. Особливу увагу треба звернути на ті правопорушення, які зустрічаються найчастіше. Тому для зменшення випадків вчинення певного виду кримінального правопорушення, відповідальність за його вчинення обтяжують.

Пунктом 11 ст. 67 КК України як обставину, що обтяжує покарання, передбачено вчинення злочину з використанням умов воєнного або надзвичайного стану, інших надзвичайних подій.

За кваліфіковані кримінальні правопорушення передбачено більш тяжке покарання. При призначенні покарання суд урахує всі пом'якшуючі та обтяжуючі обставини, але крім тих, які є ознаками складу такого правопорушення. Наприклад, відповідно до ч. 4 ст. 185 КК України, крадіжка, вчинена в умовах воєнного або надзвичайного стану, тягне за собою посилену кримінальну відповідальність (зміни та доповнення до КК України були внесені Законом України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за мародерство» від 3 березня 2022 року № 2117-IX). Таким чином, суд при призначенні кримінального покарання не буде враховувати вдруге, що злочин вчинено в умовах воєнного стану, оскільки дана обставина вже врахована при кваліфікації кримінального правопорушення. Якщо у інших складах кримінальних правопорушень таких кваліфікуючих ознак спеціально не передбачено, то у разі їх учинення дії винного кваліфікуються без врахування цих спеціальних кваліфікуючих ознак, проте вони враховуються при призначенні покарання. Наприклад, ст. 194 КК України передбачає відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна, але кваліфікованих складів, які будуть діяти під час воєнного стану не передбачено. У разі вчинення такого правопорушення, покарання буде наближене до максимальної межі, яка передбачена відповідною частиною ст. 194 КК України з врахуванням п. 11 ст. 67 КК України.

Таким чином, із березня 2022 року згаданим вище Законом № 2117-IX внесено зміни до КК щодо посилення відповідальності за кримінальні правопорушення, передбачені ст. ст. 185, 186, 187,

189, 191 КК, вчинені в умовах воєнного стану. Це основні кримінальні правопорушення проти власності, які завжди становили значну частину всієї кримінальної статистики в Україні – крадіжка, грабіж, розбій, вимагання, а також розтрата і заволодіння майном шляхом зловживання службовим становищем.

Розглядаючи визначені законодавством правопорушення, можна зазначити, що обтяження покарання в умовах воєнного стану є необхідною складовою для регулювання суспільних відносин та посилення контролю за рівнем злочинності. У багатьох випадках особи користуються воєнним станом для задоволення власних потреб та отримання вигоди, порушуючи права і свободи людини й громадянина, заподіюючи шкоду громадянам України в той час, коли правоохоронні органи та військові переважно займаються захистом незалежності України, її територіальної цілісності від ворожої збройної агресії.

Як вірно відзначає М. М. Сенько, в правопорушеннях з формальним складом зміст інтелектуальної ознаки вини полягає в усвідомленні суспільної небезпеки діяння. Усвідомлення суспільної небезпеки діяння передбачає також й усвідомлення усіх ознак об'єктивної сторони кримінального правопорушення, в тому числі й усвідомлення наявності воєнного стану, якщо такий стан є кваліфікуючою ознакою правопорушення. Якщо ж діяння суб'єкта вчиняється в мирний час, таке усвідомлення відсутнє [2, с. 52].

Отже, вчинення кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану, їх кількість та тяжкість є важливою та широкою проблемою. Для врегулювання таких відносин кримінальне законодавство України доповнено окремими положеннями щодо посилення відповідальності за правопорушення, вчинені в умовах воєнного стану. Важливого значення набуває контроль за дотриманням прав і свобод людини й громадянина, які визначені у Конституції України та діють в умовах воєнного стану.

Література:

1. Покарання за вчинення кримінального правопорушення в умовах воєнного стану буде наблизеним до максимальної межі: ВС. *Юрліга*. URL: https://jurliga.ligazakon.net/ru/news/209796_pokarannya-za-vchinennya-krimlnalnogo-pravoporushennya-v-umovakh-vonnogo-stanu-bude-nablizhenim-do-maksimalno-mezh-vs (дата звернення: 15.05.2022).

2. Сенько М. М. "Воєнний стан" та "бойова обстановка" як ознаки об'єктивної сторони військових злочинів. *Кримінальне право України*. 2006. № 3. С. 50-56.

УДК: 33.105.22

Економічні науки

РОЛЬ І МІСЦЕ КЕРІВНИКА В УПРАВЛІННІ ОРГАНІЗАЦІЄЮ

Шемігон О.І.,

к.с.-г.н., доцент

кафедри менеджменту,

Білоцерківський НАУ

м. Біла Церква, Україна

Анотація: подано авторське бачення ролі і місця керівника в організації у сучасних умовах. До існуючих двох категорій керівників додана третя – яка, на наш погляд, буде займати у майбутньому лідируючі позиції.

Ключові слова: управління, керівник, професіоналізм, власний ресурс.

Парфразуючи вислів Генрі Кіссінджера: «Мистецтво уряду – долати труднощі, доки вони не стають непереборними» [1] на «Мистецтво керівника – долати труднощі, поки вони не стали нездоланими» підкреслимо роль і місце керівника в організації.

Для вирішення питань, пов'язаних з організацією діяльності фірми, слід виходити із загальних положень та закономірностей науки менеджменту. Це, насамперед, форми, методи, принципи та інструменти управління. Проте їх реалізація в кожній

організації має свої нюанси, обумовлені специфікою діяльності останньої. До них, щонайперше, варто віднести:

- безперервність управління, єдиноначальність, неподільність командних повноважень;
- чіткість службової ієрархії;
- багатofункціональність і поліструктурність системи управління.

Усі керівники різного гатунку, рангу та рівня, як зазначає М.Ковалів, тяжіють до двох полярних способів поведінки чи впливу на підлеглих. Це знаходить відображення у виокремленні двох категорій керівників.

Перша – кращі серед кращих за професійною ознакою. Як правило, їх шлях до успіху був тернистим, але вони знайшли у собі сили здолати всі перешкоди. Їм притаманні такі риси:

- ненавидять некомпетентність, миттєво звільняють працівників з посередніми та незадовільними професійними якостями, якщо таке стає очевидним;
- у разі потреби вважають за краще виконати складне завдання власними силами, аніж довірити його особі, яка може з ним не впоратися;
- мало уваги звертають на своє реноме дипломата, завжди називаючи речі своїми іменами;
- цінують у виконавців професіоналізм, ініціативу, власну думку (якщо вона краща за загальновизнану).

Друга категорія керівників – типові політики, імпозантні, представницькі, гонорові та сповнені власної гідності функціонери, що мають посередні професійні якості та незначний практичний досвід, але достатній шарм і талант налагодження міжособистісних стосунків, щоб досягти своєї теперішньої посади чи статусу. Цей тип керівників діє інакше:

- найголовніше завдання це не втратити власної репутації, а тому діють так, аби уникнути скандалу;
- усіма зусиллями намагається підтримувати добрий мікроклімат у колективі, а відповідальність за недоліки в роботі перекладати на підлеглих та на “об’єктивні причини”, які завжди

знайдуться [2].

Проте, як зазначає Лотар Зайверт, у сучасній нашій господарській ситуації, коли широко застосовується оренда і дедалі більше підприємств стають вільними «виробничими асоціаціями», від керівника виробництва потрібна справжня інтелектуальна самодіяльність. У зв'язку з цим уміння правильно розпорядитися своїм робочим часом і навчити цього ж своїх підлеглих, виступає як найважливіша вимога, що пред'являється до його управлінської діяльності. Іншими словами, професіоналізм керівника вирішальною мірою визначається раціональним встановленням пріоритетів [3].

Знаходьте час для роботи, це умова успіху.

Знаходьте час для роздумів, це джерело сили.

Знаходьте час для гри, це секрет молодості.

Знаходьте час для читання, це основа знань.

Знаходьте час для дружби, це умова щастя.

Знаходьте час для мрії, це шлях до зрінок.

Знаходьте час для любові, це справжня радість життя.

Знаходьте час для веселощів, це музика душі, зазначає далі автор [3].

Як стверджував видатний вчений ХХ століття в галузі управління Пітер Друкер, нагадує нам Клер Лью [3], ефективний керівник - це той, хто знає, як саме провести свій час. Якщо ви не можете управляти власним часом, робочим графіком і пріоритетами, то навряд, що ви, управляючи командою, їй допоможете. Ця думка була підкріплена учасником Watercooler, який поділився в онлайн-спільноті менеджерів з усього світу: «Шокуючі новини! Бути керівником не означає управляти іншими людьми. Це означає ефективно і дієво керувати собою як ресурсом (ваш час, продуктивність, логіка або розумові здібності і т.д.), що набагато важливіше управління людьми».

Можливо, ви сконфужені, читаючи все це - ви думали, що хочете стати керівником, а тепер уже не впевнені в цьому? Чудово! Це означає, що ви непохитно рухаєтеся до того, що підходить особисто вам, замість того, щоб йти за заздалегідь

наміченим шляхом. Ви ніколи не станете хорошим босом, якщо будете робити це, тому що «повинні», зазначає далі Лью [4].

Дослідники визначили, що управлінські знання за 3 роки застарівають на 50%. Отже, кожні 3 роки необхідно кардинально переглядати власні управлінські знання і редагувати свої підходи до роботи з урахуванням мінливих умов. У той же час, в більшості українських компаній модель управління залишається незмінною незважаючи на всі ті зміни, які пройшли останні 10 років[5].

Виходячи з цього, пропонуємо вирізнити третю категорію керівників, які б:

- вже сьогодні входили в конкурентну боротьбу і самі шукали свої конкурентні переваги. При не знаходженні останніх, поступилися місцем іншим;

- планувати і реалізувати в організації ті програми, що несуть вигоди для справи;

- навчатися у сфері загального менеджменту і в сфері управління людськими ресурсами. (80% українських керівників ніколи не проходили такого навчання і свої управлінські знання переважно поповнюють стихійно в процесі роботи);

- керівник має «починатися» з власного прикладу, що подається своїм підлеглим. Керівник в цьому випадку виступає як лідер, а лідер має вміти не лише ефективно виконувати поставлені перед ним завдання, а й ефективно управляти своїм власним ресурсом.

Література:

1. Цитати та афоризми. URL: <https://citaty-su/aforizmy-vyskazyvaniya-citaty-genri-kissendzhera>

2. Ковалів М.В. Роль та місце керівника в управлінні органами виконавчої влади. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/may/2126/vnulpurn20148019.pdf>

3. Лотар Зайверт Ваше время в ваших руках. URL: https://royallib.com/read/zayvert_lotar/vashe_vremya_v_vashih_rukah.html#0

4. Клэр Лью Шесть вопросов к тем, кто хочет быть руководителем URL: <https://www.capital.ua/ru/publication/127816>

5. Сучасний керівник характеристики, стилі керівництва і ефективність роботи, поняття. URL: <https://jak.koshachek.com/articles/suchasnij-kerivnik-harakteristiki-stili.html>

